

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
  - 1.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
  - 1.2 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี
2. ลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
  - 2.1 ความหมายและลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
  - 2.2 ลักษณะพฤติกรรมเด็กตามพัฒนาการ
  - 2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเด็กปฐมวัย
  - 2.4 แนวคิดการสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย
  - 2.5 การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
  - 3.1 ความหมายของวินัยในตนเอง
  - 3.2 ความสำคัญของวินัยในตนเอง
  - 3.3 คุณลักษณะของความมีวินัยในตนเอง
  - 3.4 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
  - 3.5 การส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง
  - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
4. การสร้างเสริมสุขภาพ
  - 4.1 ความหมายของสุขภาพ
  - 4.2 การสร้างเสริมสุขภาพ
  - 4.3 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

1.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

กระทรวงศึกษาธิการ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560: 1-33) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้ความสำคัญสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน เพื่อพัฒนาไปสู่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและแผนแม่บทกฎหมายต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพเด็กและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รายละเอียดดังนี้

1) ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

“การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็ก แต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ”

2) วิสัยทัศน์

“หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก”

3) หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่เด็กกับครู ผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวมมีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพโดยมีหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนที่เพียงพอ
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข

5. สร้างความรู้ ความเข้าใจและประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.2 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวถึงเด็กอายุ 3-6 ปี ว่าเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล รายละเอียด ดังนี้

1) จุดหมาย

การจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
2. มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม
3. มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับวัย

2) มาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน 12 มาตรฐาน ประกอบด้วย

1. พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย 2 มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย 3 มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

3. พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย 3 มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

3) สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญ เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนนำไปใช้ในการออกแบบการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทุกด้าน ในการวิจัยครั้งนี้ ประสบการณ์สำคัญ ได้แก่ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาทในการทำกิจกรรมประจำวันหรือกิจกรรมต่างๆ และสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย สุขอนามัยและการรักษาความปลอดภัย ดังนี้

ด้านร่างกาย	ประสบการณ์สำคัญ
1.1.1 การใช้กล้ามเนื้อใหญ่	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ 2. การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ 3. การเคลื่อนไหวพร้อมอุปกรณ์ 4. การเคลื่อนไหวที่ใช้การประสานสัมพันธ์ของการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการขว้าง การจับ การโยน การเตะ 5. การเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างอิสระ
1.1.2 การใช้กล้ามเนื้อเล็ก	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเล่นเครื่องเล่นสัมผัสและการสร้างจากแท่งไม้ บล็อก 2. การเขียนภาพและการเล่นกับสี 3. การปั้น 4. การประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยเศษวัสดุ 5. การหยิบจับ การใช้กรรไกร การฉีก การตัด การปะ และการร้อยวัสดุ

ด้านร่างกาย	ประสบการณ์สำคัญ
1.1.3 การรักษาสุขภาพ อนามัยส่วนตัว	1. ปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัยที่ดีในกิจวัตรประจำวัน
1.1.4 การรักษาความปลอดภัย	1. การปฏิบัติตนให้ปลอดภัยในกิจวัตรประจำวัน 2. การฟังนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์ เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย 3. การเล่นเกมเล่นอย่างปลอดภัย 4. การเล่นเกมบทบาทสมมติเหตุการณ์ต่างๆ
1.1.5 การตระหนักรู้ เกี่ยวกับร่างกาย	1. การเคลื่อนไหวโดยควบคุมตนเองไปในทิศทาง ระดับ และพื้นที่ 2. การเคลื่อนไหวข้ามสิ่งกีดขวาง

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเองที่เหมาะสมกับวัย ตระหนักถึงลักษณะพิเศษเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

ด้านอารมณ์ จิตใจ	ประสบการณ์สำคัญ
1.2.1 สุนทรียภาพ ดนตรี	1. การฟังเพลง การร้องเพลง และการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี 2. การเล่นเกมดนตรีประกอบจังหวะ 3. การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี 4. การเล่นเกมบทบาทสมมติ 5. การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ 6. การสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
1.2.2 การเล่น	1. การเล่นเกมอิสระ 2. การเล่นเกมบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ 3. การเล่นเกมมุมประสบการณ์ 4. การเล่นเกมห้องเรียน
1.2.3 คุณธรรมจริยธรรม	1. การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ 2. การฟังนิทานเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม 3. การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงจริยธรรม

ด้านอารมณ์ จิตใจ	ประสบการณ์สำคัญ
1.2.4 การแสดงออกทางอารมณ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพูดสะท้อนความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น 2. การเล่นบทบาทสมมติ 3. การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี 4. การร้องเพลง 5. การทำงานศิลปะ
1.2.5 การมีอัตลักษณ์เฉพาะตนและเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามความสามารถของตนเอง
1.2.6 การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข เห็นใจเมื่อผู้อื่นเศร้าเสียใจและการช่วยเหลือปลอบโยนเมื่อผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่นเกม การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ดังนี้

ด้านสังคม	ประสบการณ์สำคัญ
1.3.1 การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน 2. การปฏิบัติตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
1.3.2 การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน 2. การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า 3. การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ 4. การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ 5. การเลี้ยงสัตว์ 6. การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน
1.3.3 การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเล่นบทบาทสมมติการปฏิบัติตนในความเป็นคนไทย 2. การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยและประเพณีไทย 3. การประกอบอาหารไทย 4. การศึกษานอกสถานที่ 5. การละเล่นพื้นบ้านของไทย

ด้านสังคม	ประสบการณ์สำคัญ
1.3.4 การมีปฏิสัมพันธ์ มีวินัย มีส่วนร่วม และบทบาทสมาชิกของสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การร่วมกำหนดข้อตกลงของห้องเรียน 2. การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียน 3. การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ 4. การดูแลห้องเรียนร่วมกัน 5. การร่วมกิจกรรมวันสำคัญ
1.3.5 การเล่นและทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2. การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น 3. การทำศิลปะแบบร่วมมือ
1.3.6 การแก้ปัญหาความขัดแย้ง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา 2. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
1.3.7 การยอมรับในความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน

จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยจะมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพื่อให้เด็กเป็นคนดี มีวินัย การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาการด้านร่างกายการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ประสบการณ์สำคัญนำมาใช้ในกระบวนการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

2. ลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายและลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตมนุษย์ ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะแต่ละช่วงวัยต่างก็มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลที่ก้าวต่อไปข้างหน้าในระดับของพัฒนาการขั้นต่อไป ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา ซึ่งแต่ละขั้นตอนหรือในแต่ละวัยนั้นจะมีลักษณะเฉพาะของวัยสำหรับวัยเริ่มต้นหรือระยะปฐมวัยนั้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ต่างให้ความสนใจที่จะศึกษาปะหาวิธีการที่จะทำความเข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของวัยนี้ ด้วยเหตุที่ว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความต้องการ ความสนใจแตกต่างจากวัยอื่นๆ รวมทั้งความก้าวหน้าของพัฒนาการแต่ละบุคคลก็ต่างกัน มีอัตราและขั้นตอนของพัฒนาการที่เป็นลักษณะเฉพาะบุคคล ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กจึงต้องมีการวางแผนให้สอดคล้องกับสภาพและสิ่งแวดล้อมของเขาด้วยการเปิดโอกาสให้ปฏิสัมพันธ์ สำรวจ ค้นพบ เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการตามธรรมชาติเด็ก จึงได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของเด็กปฐมวัยไว้หลากหลาย ดังนี้

ความหมายของเด็กปฐมวัย

วารภรณ์ รักรวิชัย (2535: 35) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัย คือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ เป็นช่วงวัยทองของชีวิต

พัชรี สวนแก้ว (2536: 1) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยคือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1.5 ปี หรือ 2-6 ปี ซึ่งมีการเจริญเติบโตในลักษณะที่ค่อนข้างช้า เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะการเจริญเติบโตในวัยเด็กก่อนหรือวัยทารก

ประกายรัตน์ สภัทรชิตี (2539: 10) ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัยว่า หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งเป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโตสามารถพึ่งตนเองได้บ้างแล้ว

บริบูรณ์ สุดแสง (2540: 5) กล่าวว่า เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่อยู่ในวัยต่อจากวัยทารกเป็นช่วงที่เด็กกำลังเติบโตเป็นอิสระ เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ค: 19) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ปี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเด็กทารก (อายุ 2 ปีแรก)
2. กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 2-4 ปี)
3. กลุ่มเด็กอนุบาลและประถมต้น (อายุ 5-8 ปี)

สุธิภา อวพิทักษ์ (2542: 2) ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด-6 ปี ซึ่งมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วอย่างเห็นได้ชัด เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้รวดเร็ว จะสะท้อนพฤติกรรมที่ผู้ใหญ่แสดงออกมาให้เห็นในทุกๆ ด้าน จึงมีคำกล่าวไว้ว่าเด็ก คือ กระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้ใหญ่

ทัศนาก้าวพลอย (2544: 1) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 0-6 ปี เป็นวัยเริ่มต้นของการพัฒนาการในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจและด้านสังคม จึงเป็นวัยที่มีความสำคัญและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคคลให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2545: 89) กล่าวว่า เด็กปฐมวัย หมายถึง วัยเด็กตอนต้น โดยนับตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เป็นวัยที่เตรียมตัวเพื่อเข้าสู่สังคมได้รู้จักบุคคลอื่นๆ มากขึ้น นอกเหนือจากคนในครอบครัวตนเอง เด็กวัยนี้เพิ่งออกจากบ้านไปสู่วัยเรียนยังไม่พร้อมที่จะช่วยเหลือตนเองหรือรับรู้กฎข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน ต่อเมื่ออายุถึง 6 ปี เด็กเริ่มช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น มีความพร้อมมากขึ้น รู้จักเล่นกับเพื่อน จึงเป็นวัยที่กำลังมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คนทั่วไปมักเรียกเด็กวัยนี้ว่า เด็กเล็ก เด็กปฐมวัย หรือเด็กอนุบาล

จากความหมายของเด็กปฐมวัยพอสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนถึง 6 ปี มีธรรมชาติที่อยากรู้อยากเห็น ช่างสงสัย ช่างซักถาม ชอบค้นหา สำรวจ อยู่ไม่นิ่ง ชอบอิสระเป็นตัวของตัวเองเป็นวัยที่กำลังพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างเต็มที่

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการ (development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามการทำหน้าที่ (function) และวุฒิภาวะ (maturation) ของอวัยวะระบบต่าง ๆ รวมทั้งตัวบุคคล

ทำให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ๆ และความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมหรือภาวะใหม่ในบริบทของครอบครัวและสังคม

พัฒนาการเป็นคำที่มีความหมายหลายอย่าง ตามความคิดของผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาด้านพัฒนาการ และนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของพัฒนาการไว้หลายประการ ดังนี้

วูล์ฟอล์ค (Woolfolk, 1998: 24) ได้กล่าวว่า พัฒนาการของบุคคลเป็นการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านที่ค่อนข้างคงที่แน่นอนนับตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต

สุชา จันทน์เอม (2536ข: 40) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการ (development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้างและแบบแผนอินทรีย์ทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นๆ จากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ๆ เกิดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

ทัศนาก้าวพลอย (2544: 2) กล่าวว่าไว้ว่า พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของมนุษย์ที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอน มีความสัมพันธ์ระหว่าง เวลา วุฒิภาวะ การเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีความสามารถกระทำหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2545: 14) ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนาการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นและดีขึ้นตามช่วงวัยของชีวิต โดยปกติเด็กจะเจริญเติบโตตามขั้นตอน ตามแบบแผนพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กแรกเกิดมอมองตามสิ่งของที่เคลื่อนไหวในระยะสั้นๆ ได้ เด็กอายุ 12-18 เดือน สามารถเดินได้ สำรวจสิ่งแวดล้อมได้ หยิบสิ่งของใส่ภาชนะ ฯลฯ เป็นต้น

กฤษณา สมะวรรณและคณะ (2547: 16) ได้กล่าวว่า พัฒนาการของมนุษย์นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงและเป็นการทำหน้าที่ของวุฒิภาวะและอวัยวะรวมทั้งระบบต่าง ๆ ของบุคคลให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ ๆ จากทักษะที่ง่ายและค่อยๆ เสริมสร้างแลสัมพันธ์ ซึ่งนำไปสู่ความสามารถที่ซับซ้อนมากขึ้น เด็กทุกคนจะเติบโตและพัฒนาตามแบบแผนพัฒนาการของมนุษย์ ประกอบด้วย พัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์จิตใจ สติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาการแต่ละด้านจะมีการพัฒนาที่แตกต่างกันอาจจะช้าหรือเร็ว หรือจะเป็ไปในทางที่ดีหรือไม่ค่อยดีขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม วุฒิภาวะของบุคคลนั้น แต่จะพบว่าทุกคนจะมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละด้านอาจจะเร็วช้าตามอัตราการพัฒนาการของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกันไป

รักตวรรณ ศิริภาพร (2548: 28) ได้กล่าวว่า พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกันไปในทุกๆ ด้านของมนุษย์ นับตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งตาย ซึ่งมีทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่แน่นอนและสามารถทำนายได้

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2550: 2-3) กล่าวว่า พัฒนาการเด็กเป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับบุคคลที่อยู่แวดล้อมเด็กต้องมีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการเด็กเพื่อนำไปสู่การจัดสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามศักยภาพและเป็นฐานพัฒนาการของเด็กในขั้นต่อไป ผู้ใหญ่ต้องรู้จักธรรมชาติและความต้องการของเด็ก เข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมา การมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทาพัฒนาการเด็กจะช่วยทำให้เข้าใจถึงที่มาหรือต้นเหตุของปัญหาและสามารถช่วยแก้ปัญหาให้เด็กได้ การเข้าใจถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน พัฒนาการ

ของเด็กแต่ละวัย ความสามารถความสนใจตามความแตกต่างของวัย ช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมและมีปฏิสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามของเด็กในทุกๆ ด้านด้วยทุกวิธี

พัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ที่เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการนี้จะควบคู่กันไปตามเกณฑ์อายุและวัยของเด็ก ซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอน การเลี้ยงดู ถ้าเด็กถูกอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูที่ดีเด็กก็จะมี การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างเวลา วุฒิภาวะ การเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม อันส่งผลให้มนุษย์มีความสามารถและพฤติกรรมที่แตกต่างกันและเป็นไปตามศักยภาพ

2.2 ลักษณะพฤติกรรมเด็กตามพัฒนาการ

การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพผู้วิจัยได้ศึกษา ลักษณะพฤติกรรมตามพัฒนาการและความสามารถทางร่างกาย พัฒนาการและความสามารถทางอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางสติปัญญา ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (2560: 3-15) กล่าวว่า ลักษณะพฤติกรรมเด็กปฐมวัยตามพัฒนาการในช่วงวัยต่างๆ ที่ครูต้องมีความรู้พื้นฐาน ตัวอย่างเช่น เด็กในวัย 3-6 ขวบ จะมีพัฒนาการต่างๆ ดังนี้

2.2.1 พัฒนาการและความสามารถทางร่างกาย

เด็กอายุ 3 ขวบ สามารถวิ่ง กระโดด 2 ขา เดินเขย่งบนปลายเท้าได้ ปีนป่ายได้ ขึ้น-ลง บันไดได้ โยกตัว กระโดดตามจังหวะได้ จับดินสอ ลากเส้นได้ ต่อแท่งลูกบาศก์ได้ 8-10 แท่ง ร้อยลูกปัดได้

เด็กอายุ 6 ขวบ ฟันน้ำนมของเด็กเริ่มหลุด ฟันแท้เริ่มขึ้นมาแทนที่สามารถปีนป่าย กระโดด เหยียดแขนและห้อยโหนได้ ตีลังกา กระโดดเชือกได้ การเคลื่อนไหวทุกส่วนคล่องแคล่วขึ้นมาก เคลื่อนไหวตามจังหวะเพลงด้วยความเข้าใจดีขึ้น โยนหรือรับลูกบอลได้ วิ่งเขย่งปลายเท้าได้ ยืนขาเดียวได้นาน กำมือ บีบมือที่ละข้างได้ เดินถอยหลัง เล่นฟุตบอลได้ เขียนรูปสามเหลี่ยมได้ ตบมือสลับข้างได้ หยิบจับสิ่งของเล็กๆ ได้ เขียนตัวอักษรได้ ขยับนิ้วที่ละนิ้วได้ ผูกเชือกทรงเท้าได้

2.2.2 พัฒนาการและความสามารถทางอารมณ์ จิตใจ

เด็กวัยนี้จะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผย เป็นอิสระ เด่นชัด และมักเกิดขึ้นบ่อย ไม่ว่าจะอารมณ์โกรธ อิจฉาริษยา รัก กลัว อวดดี ต้อร้อน อยากรู้อยากเห็น เป็นต้น ดังนั้น ถ้าเด็กหวงของเล่นไม่แบ่งปัน ผู้ประเมินที่ขาดความเข้าใจอาจสรุปว่าเด็กมีพฤติกรรมเห็นแก่ตัว

2.2.3 พัฒนาการทางสังคม

เด็กในวัยนี้มักจะทะเลาะกันบ่อย แต่เป็นระยะสั้นๆ และมักลืมการทะเลาะได้เร็วและง่าย ชอบเล่นละครและสมมติตนเองเป็นบทบาทของตัวเองละครบางตัว เด็กหญิงและเด็กชายเพิ่งจะเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศ และยังเข้าใจไม่ชัดเจนมากนัก ดังนั้น อาจพบว่าเด็กผู้ชายเล่นตุ๊กตาและเด็กผู้หญิงเล่นปืนต้นไม้ เป็นต้น ผู้ประเมินที่ขาดความเข้าใจอาจสรุปได้ว่า เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ

2.2.4 พัฒนาการทางสติปัญญา

เด็กวัยนี้ชอบซักถามและแสดงความคิดเห็น สามารถจำสิ่งของต่างๆ และเรียกชื่อได้ถูกต้อง สามารถจำแนกความเหมือนความต่าง สามารถเปรียบเทียบสี ขนาด รูปร่าง น้ำหนัก กลิ่น รส ปริมาณ ได้ และสามารถเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้ การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาจะมีความยากลำบากผู้ประเมินสามารถประเมินพัฒนาการของสติปัญญาได้ โดยวิธีสังเกตพฤติกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สังเกตจากการเล่น สังเกตจากการใช้ภาษา เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามปกติของเด็กโดยทั่วไป

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ได้มีการศึกษาวิจัยไว้หลายแนวคิด ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ จาก 3 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดของวูด 2) แนวคิดของเลวิน และ 3) แนวคิดของแบนดูรา (เอกสารการสอนชุดวิชา การประเมินและสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-8 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. 2560: 4-9)

2.3.1 แนวคิดของวูด (Wood and Wood) ได้มีการศึกษาว่า พฤติกรรมมนุษย์มีสาเหตุมาจาก 7 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ 1) กลุ่มชีววิทยา 2) กลุ่มจิตวิเคราะห์ 3) กลุ่มพฤติกรรม 4) กลุ่มความคิด 5) กลุ่มมนุษยนิยม 6) กลุ่มวิวัฒนาการ และ 7) กลุ่มสังคมวัฒนธรรม ซึ่งแนวคิดของแต่ละกลุ่มมีดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มชีววิทยา (Biological perspective) กลุ่มชีววิทยาวิเคราะห์ว่า พฤติกรรมมีสาเหตุมาจากกระบวนการทางชีววิทยาและพันธุกรรม กระบวนการทางชีววิทยา ได้แก่ การทำงานของสมอง ระบบประสาท สารอาหาร ฮอร์โมน ยีนส์ เช่น ความผิดปกติของระบบประสาททำให้เกิดอัมพาต ความผิดปกติของสมองมีผลต่อการพูด มีผลต่อความจำ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic perspective) กลุ่มจิตวิเคราะห์อธิบายว่า พฤติกรรมมีสาเหตุมาจากจิตใต้สำนึกและประสบการณ์ในวัยเด็ก

กลุ่มที่ 3 กลุ่มพฤติกรรม (Behavioral perspective) กลุ่มพฤติกรรมอธิบายว่า พฤติกรรมมีสาเหตุมาจากการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมภายนอก สิ่งแวดล้อมที่สำคัญได้แก่ การเสริมแรงและการลงโทษ ซึ่งการอธิบายของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มชีววิทยา ที่มุ่งปัจจัยภายในตัวได้แก่ กระบวนการทางชีววิทยาและพันธุกรรม ต่างจากกลุ่มจิตวิเคราะห์ที่มุ่งปัจจัยภายในตัว ได้แก่ จิตใต้สำนึกและประสบการณ์ในอดีต แต่กลุ่มพฤติกรรมอธิบายด้วยสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวบุคคล

กลุ่มที่ 4 กลุ่มความคิด (Cognitive perspective) กลุ่มความคิดอธิบายว่า พฤติกรรมมีสาเหตุมาจากกระบวนการคิด ได้แก่ กระบวนการรับรู้ การคิด การวิเคราะห์ การจัดองค์ความรู้ การจำ การตัดสินใจ แล้วจึงแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ดังนั้น ด้านความคิดจึงเป็นกระบวนการที่มนุษย์ทำก่อนที่แสดงพฤติกรรมออกมา

กลุ่มที่ 5 กลุ่มมนุษยนิยม (Humanistic perspective) กลุ่มมนุษยนิยมอธิบายว่า พฤติกรรมมีสาเหตุมาจากมนุษย์ใช้เหตุผลและความต้องการของแต่ละคน ไม่ได้เกิดจากจิตใต้สำนึก ไม่ได้เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก

กลุ่มที่ 6 กลุ่มวิวัฒนาการ (Evolutionary perspective) กลุ่มวิวัฒนาการอธิบายว่า พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการที่มนุษย์ต้องปรับตัว เปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด

กลุ่มที่ 7 กลุ่มสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural perspective) กลุ่มสังคมวัฒนธรรมอธิบายว่าสังคม และวัฒนธรรมเป็นสาเหตุของพฤติกรรม เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารยุคปัจจุบัน ตลอดจนการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจในยุคไร้พรมแดน ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมีผลกระทบต่อวิถีทางการดำเนินชีวิตของเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป โดยทำให้เกิดความสับสนในการรับและเลือกค่านิยมต่างๆ การบริโภคที่ขาดดุลยพินิจ ขาดจิตสำนึก และนโยบายในการควบคุมตนเอง รวมทั้งการรักษาโรคทางวัฒนธรรมของชาติไว้ ส่วนปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่เดิม เช่น ปัญหาสารเสพติด โรคจิต โรคประสาท ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ การใช้เวลาและเงินที่ไม่เหมาะสมก็ได้ลดน้อยลงไป แต่กลับเพิ่มขึ้นจนน่าเป็นห่วง

2.3.2 แนวคิดของเลวิน เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) เสนอทฤษฎีที่มีชื่อเสียงมาก เรียกว่า ทฤษฎีสถาน (The field theory) ที่อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรทางสังคม และได้อธิบายเหตุปัจจัยของพฤติกรรมโดยเสนอเป็นสมการที่เรียกว่า “Lewin’s equation” โดยอธิบายเหตุปัจจัยของการเกิดพฤติกรรมว่า พฤติกรรม (B) เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 2 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล (P) และสภาพแวดล้อม (E) ดังนี้

$$B = f(P, E)$$

B หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์

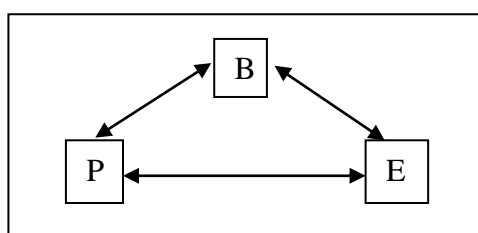
f หมายถึง มีสาเหตุมาจาก

P หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคล

E หมายถึง สภาพแวดล้อม

ตัวอย่างของสมการนี้ เช่น พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีสุขนิสัยของเด็ก (B) มีสาเหตุมาจาก (f) ลักษณะส่วนบุคคล (P) เช่น ความพร้อมของร่างกายเด็ก กับสภาพแวดล้อม (E) ที่ได้จากเห็นตัวแบบที่แม่ทำให้อุและฝึกบ่อยๆ จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงสุขนิสัยของเด็กในที่สุด

2.3.3 แนวคิดของแบนดูรา อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เสนอทฤษฎีที่มีชื่อเสียงมาก เรียกว่า ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ที่อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างพฤติกรรม (B) บุคคล (P) และสิ่งแวดล้อม (E) โดยที่บุคคลและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญเท่าๆ กัน และมีอิทธิพลต่อกัน จึงเกิดแนวคิดของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ด้วยแนวคิด BEP ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ปัจจัยสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์

จากภาพแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยสามปัจจัย ที่กำหนดซึ่งกันและกัน ระหว่างพฤติกรรม (B) ปัจจัยส่วนบุคคล (P) และสภาพแวดล้อม (E)

เบนดูราอธิบายว่า พฤติกรรม (B) ของมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (P) และสภาพแวดล้อม (E) และจะเห็นได้ว่า (B) (P) และ (E) ต่างก็มีลูกศรชี้เข้าหากันและกันซึ่งหมายถึงต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียม บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัยและอิทธิพลของปัจจัยทั้งสามนั้นไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่นๆ

ตัวอย่างที่ 1 เด็กเข้ามาเรียนในชั้นเด็กเล็กครั้งแรก เห็นเพื่อนๆ ส่วนมากแต่งกายถูกระเบียบ ฉะนั้นเมื่อสภาพแวดล้อม (E) เป็นเช่นนี้ก็ส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อ (P) ว่าการแต่งกายที่ถูกระเบียบ เป็นบรรทัดฐานของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก ซึ่งมีผลให้เด็กมีพฤติกรรม (B) การแต่งกายที่ถูกระเบียบไปด้วยและพฤติกรรมแต่งกายที่ถูกระเบียบของเด็กนี้ จะทำหน้าที่เป็นสภาพแวดล้อม (E) ให้กับเด็กคนอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก

1. ปัจจัยด้านธรรมชาติของตัวบุคคล (organism faster หรือ nature) เป็นผลโดยตรงของพันธุกรรมที่กำหนดศักยภาพ (potential) กำหนดเพศและลักษณะแตกต่างจำเพาะของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังรวมถึงขั้นตอนการบรรลุนิติภาวะและระดับความอ่อนแอเมื่อบุคคลนั้นถูกระทบโดยสิ่งแวดล้อม (degree of vulnerability) อีกด้วย

2. ปัจจัยด้านภาวะแวดล้อมที่หล่อเลี้ยง (environmental factor หรือ nurture) แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

ก. ชีวกายภาพ (biophysical) ได้แก่ อาหาร ภูมิประเทศ สภาพอากาศ สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย การติดเชื้อ การเจ็บป่วย การได้รับรังสี สารเคมี และมลภาวะ เป็นต้น

ข. จิตสังคม วัฒนธรรม (psychosocial and culture) ได้แก่ การเลี้ยงดูโอกาสได้รับการศึกษา ลักษณะครอบครัว บิดามารดา และผู้เลี้ยงดู เศรษฐกิจ สภาพสังคมวัฒนธรรม การเมือง ตลอดจนระบบสาธารณสุข สื่อมวลชน บริการทางสังคม การศึกษาสุขภาพและสวัสดิการที่มีอยู่ในสังคม

ปัจจัยเหล่านี้เอื้ออำนวยต่อชีวิตและการเจริญเติบโตและพัฒนาการในระดับที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับโอกาสที่เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านต่างๆ และประสบการณ์ที่เด็กจะมีในช่วงเวลาหนึ่งๆ ถ้าภาวะแวดล้อมเอื้ออำนวยเต็มที่ เด็กก็จะมีโอกาสเติบโตและมีพัฒนาการสมบูรณ์ตามศักยภาพ ในทางตรงกันข้าม ถ้าปัจจัยภาวะแวดล้อมบางด้านไม่เอื้ออำนวยในช่วงวัยที่จะเป็น ความสามารถในดานนั้นก็จะถูกกลืนไป เช่น ขาดสารอาหาร ธาตุเหล็กหรือไอโอดีนชงอยู่ในครรภ์และวัยทารก หรือได้ประสบการณ์การเรียนรู้รู้อย เช่น ขาดคนดูแลเอาใจใส่ในวัยทารก หรือได้รับสารพิษบางอย่าง มากเกินก็จะทำให้เด็กคนนั้นไม่เจริญเติบโต หรือมีความสามารถไม่เต็มตามที่เขาคควรจะเป็นไครยะเวลา (timing) ที่ปัจจัยต่างๆ กระทบต่อ เด็กเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในแต่ละช่วงการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่แตกต่างกัน ผลที่เกิดขึ้นก็จะแตกต่าง กันด้วย เช่น ระยะเวลาในครรภ์ ระยะเวลาเกิด ระยะเวลาวัยรุ่น จะมีความเสี่ยงและการปรับตัวที่แตกต่างกันผลลัพธ์ของการ

เจริญเติบโตและพัฒนาการวัยเด็ก ปัจจัยเหล่านี้ เปรตนวอ อาหารและสุขภาพของบิดามารดาและของเด็ก โอกาสที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา การรักษาพยาบาล สามารถเอื้ออำนวยให้เด็กมีโอกาเจริญเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์เต็มศักยภาพของเขา ซึ่งหมายถึงทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสำหรับครอบครัว ชุมชนและ ประเทศชาติ แต่การเจริญเติบโตและพัฒนาการจนได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพเต็มที่จะเกิดขึ้นโดยยาก หากเด็กอยู่ท่ามกลางปัจจัยทางภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ดังที่เด็กจำนวนมากทั้งในชนบทและในเขตเมืองกำลังประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเด็กเหล่านี้อยู่ในสภาพ “ดอยโอกาส” ที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ แข็งแรงและมีคุณภาพนั่นเองพัฒนาการเด็กปฐมวัย

จากหลักการข้างต้นนั้นพอจะสรุปได้ว่า คือการเปลี่ยนแปลงของเด็กในด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกายและ ความคิด โดยการพัฒนาการทั้ง 2 อย่างนี้จะกันไปอย่างควบคู่กันไป ตามเกณฑ์อายุและวัยของเด็กซึ่งการพัฒนาการนั้นจะต้องอาศัยปัจจัยสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอน การเลี้ยงดู ถ้าเด็กถูกรอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูที่ดีเด็กก็จะมีพัฒนาการอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการทางด้านต่างๆในอนาคตต่อไป

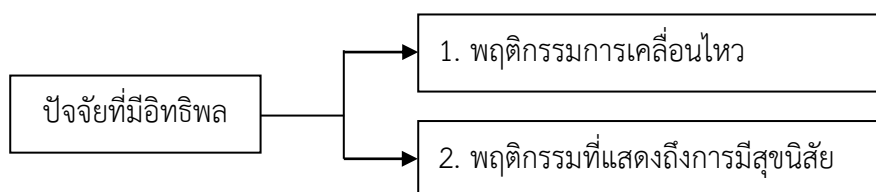
2.4 แนวคิดการสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

แนวความคิดการสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัยใน 2 ด้าน ได้แก่ การสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ด้านร่างกายและการสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา ดังนี้

2.4.1 การสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย รายละเอียด เสนอเป็นสาระสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่

2.4.1.1 ขอบข่ายของพฤติกรรมด้านร่างกายที่ต้องการสร้างเสริม

ขอบข่ายของพฤติกรรมด้านร่างกายที่ต้องการสร้างเสริม ครอบคลุม 2 พฤติกรรมดัง ภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ขอบข่ายของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย

จากภาพประกอบ 3 แสดงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย มีขอบข่ายครอบคลุม 2 พฤติกรรม ได้แก่

1. พฤติกรรมการเคลื่อนไหว เช่น การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อใหญ่กับกล้ามเนื้อเล็กเพื่อการเคลื่อนไหว

2. พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีสุขนิสัยที่ดี มีขอบข่ายครอบคลุมถึงการกระทำที่เด็กสามารถทำด้วยตนเอง ไม่ต้องมีคนอื่นเตือน ทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย เช่น การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น

2.4.1.2 ทักษะของเด็กที่ต้องการสร้างเสริมด้านร่างกาย

จากขอบข่ายของพฤติกรรมด้านร่างกายที่ต้องการสร้างเสริม ประกอบด้วย กลุ่มของการเคลื่อนไหวและกลุ่มของพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีสุขนิสัยที่ดีนั้น เป็นการฝึกทักษะการเคลื่อนไหวให้กับเด็กซึ่งการจำแนกทักษะหรือสมรรถภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ จะช่วยให้ค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลได้แม่นยำมากขึ้น

โรเบิร์ต กาเย่ (Robert Gagne) ได้ศึกษาสมรรถภาพการเรียนรู้ของมนุษย์และได้แบ่งสมรรถภาพการเรียนรู้ของมนุษย์เป็น 5 ประเภท แต่ในเรื่องนี้จะขอกกล่าวถึงเฉพาะประเภทที่ 1 ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านร่างกาย ดังนี้

ประเภทที่ 1 ทักษะการเคลื่อนไหว (moter skill) เป็นความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติหรือการใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายในการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้ที่มีทักษะการเคลื่อนไหวที่ดีนั้น พฤติกรรมที่แสดงออกมาจะมีลักษณะรวดเร็ว คล่องแคล่ว และถูกต้องเหมาะสม

ขอบข่ายของพฤติกรรมที่ต้องการสร้างเสริมจะแตกต่างกันตามวัยของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการชันคอ กลิ้งตัว นั่ง คืบ คลาน ยืน เทรียมเดิน การทรงตัว การเดิน การวิ่ง การขึ้นบันไดและการปีนป่ายและพัฒนาการไปสู่ทักษะการเล่นต่างๆ และพัฒนาไปสู่การประสานการทำงานระหว่างตากับมือและอวัยวะอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือตนเอง

2.4.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย

1) ปัจจัยพื้นฐานด้านชีววิทยาที่มีต่อพฤติกรรมด้านร่างกาย

ปัจจัยพื้นฐานด้านชีววิทยาที่มีอิทธิพลมาก ได้แก่ ความพร้อมในการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย และวุฒิภาวะด้านการเคลื่อนไหว ได้แก่

1.1) ปัจจัยที่มาจากความพร้อมในการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย ความพร้อมของการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย ได้แก่ ความพร้อมของสมอง ระบบประสาท ฮอร์โมน ยีนส์ กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ

เด็กบางคนขาดความพร้อมในการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย ไม่ว่าจะเกิดจากพันธุกรรม เกิดจากโรคบางประเภทที่ทำให้กล้ามเนื้ออ่อนแรง โครงสร้างของกระดูกผิดปกติ เช่น เด็กที่เป็นโรคโปลิโอ (poliomyelitis) และเด็กดาวน์ซินโดรม (down syndrome)

1.2) ปัจจัยที่มาจากวุฒิภาวะด้านการเคลื่อนไหว: ความพร้อม และไม่เร่งรัดเกินวัย วุฒิภาวะ (maturation) หมายถึง การบรรลุถึงขั้นการเจริญเติบโตเต็มที่ของบุคคลในระยะใดระยะหนึ่ง และความพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย การเจริญเติบโตเป็นไปตามวัยและธรรมชาติมากกว่าเกิดจากการเรียนรู้

ปัจจัยที่มาจากวุฒิภาวะด้านร่างกาย ทั้งการเคลื่อนไหวและสุขนิสัย ได้แก่ เด็กยังไม่มีความพร้อมตามวุฒิภาวะ และการเร่งรัดให้เด็กทำในสิ่งที่เกินวัยของเด็ก เช่น ให้เด็กแรกเกิด-6 เดือน ลูกนั่งได้ ซึ่งเด็กยังไม่มีความพร้อมทางร่างกาย ซึ่งความพร้อมทางวุฒิภาวะนี้จะเกิดกับเด็กราวอายุ 1-2 ปี ซึ่งเด็กยังไม่มีความพร้อมทางร่างกายซึ่งความพร้อมทางวุฒิภาวะนี้จะเกิดกับเด็กราวอายุ 1-2 ปี ซึ่งเมื่ออายุประมาณนี้ เด็ก

จึงพร้อมที่จะนั่ง ลุกกขึ้นยืนได้เอง การฝึกตั้งแต่ยังไม่พร้อมนี้เป็น การเร่งรัดเกินวัยได้มีการศึกษาว่า เด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมทางกายวิภาคและสรีรวิทยาแล้ว แต่เด็กก็ยังไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายบริเวณลำตัว แขนขา การใช้มือ ฝ่ามือ นิ้วมือ รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายในการหยิบ จับ สัมผัส สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเหมือนเด็กคนอื่นๆ ได้ ทั้งนี้มีปัจจัยหนึ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ วุฒิภาวะ วุฒิภาวะด้านร่างกายเป็นความพร้อมของกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก เช่น การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหวร่างกาย บริเวณลำตัว แขนขา เช่น

อายุแรกเกิด -1 ปี เด็กสามารถยกศีรษะถึงหัวไหล่ได้ ชันคอในท่าคว่ำได้

อายุ 1-2 ปี เด็กสามารถลุกขึ้นยืนเองได้ เดินเองได้ ชันบันไดโดยมีคนจูงได้

อายุ 2-3 ปี เด็กสามารถเดินเองได้คล่อง เดินถอยหลังได้ เดินขึ้นลงบันไดได้เอง เป็นต้น

ส่วนการใช้กล้ามเนื้อเล็กบริเวณข้อมือ ฝ่ามือ นิ้วมือ รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายในการหยิบ จับ สัมผัส สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น การหยิบดินสอ การขีดเขียนเส้นต่างๆ ส่วนการใช้กล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการใช้มือในการหยิบ จับสิ่งต่างๆ และการทำกิจวัตรประจำวัน เป็นต้น ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยของวุฒิภาวะ กับการพัฒนาด้านร่างกายของอาร์โนลด์ กิเซลล์ (Arnold Gesell) ซึ่งท่านได้อธิบายว่าความสามารถของมนุษย์น่าจะขึ้นกับวุฒิภาวะ ถ้าบุคคลยังไม่มีระดับวุฒิภาวะทางร่างกาย หรือยังไม่ถึงเวลาที่เหมาะสมแล้ว การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อจะฝึกฝนได้ยาก

กิเซลล์ ได้พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับวุฒิภาวะ ชื่อว่า ทฤษฎีวุฒิภาวะของกิเซลล์ (Gesell's Maturation Theory) ท่านใช้คำว่า วุฒิภาวะ (Maturation) เพื่อหมายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ (pattern) และรูปร่าง (shape) ของพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากยีนส์ (genes) หรือความพร้อมของกล้ามเนื้อและระบบประสาท จะปรากฏเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ล่วงหน้าทางพันธุกรรม

กิเซลล์และคณะ ได้ศึกษาพัฒนาการของทารก เด็ก และวัยรุ่น อายุแรกเกิด-16 ปี โดยการสังเกตพฤติกรรมด้วยตนเองจากภาพยนตร์และการสัมภาษณ์บิดามารดา และจัดกลุ่มข้อมูลสำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานของวุฒิภาวะไว้ และได้สรุปว่าความสามารถของเด็กมีเป็นระยะและขั้นตอน แต่ละช่วงอายุมีความหมายและมีความสำคัญแก่ชีวิต เพราะเป็นรากฐานของบุคคลเมื่อเป็นผู้ใหญ่ พฤติกรรมของบุคคลจะมีอิทธิพลมาจากความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ กล้ามเนื้อ ต่อมกระดุก และประสาทต่างๆ สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลงและกิเซลล์ได้แบ่งพัฒนาการเด็กออกเป็น 4 ด้าน แต่ในที่นี้จะขอยกเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านร่างกาย 2 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (gross motor development) เป็นความสามารถของร่างกายที่ครอบคลุมถึงการบังคับบอวัยวะต่างๆ ของร่างกายและความสัมพันธ์ทางด้านการเคลื่อนไหวทั้งหมด

ตัวอย่าง หากต้องการฝึกเด็กก้าวเดินเมื่อมีคนจูง นอกจากเด็กจะมีความพร้อมทางด้านสรีระและกายวิภาคแล้ว เด็กแต่ละคนจะต้องมีความพร้อมทางวุฒิภาวะ ที่สามารถเดินได้เมื่อมีคนจูง เมื่อมีอายุประมาณ 11 เดือน หากมีอายุน้อยกว่านี้ เด็กยังไม่มีวุฒิภาวะ เด็กจะทำได้เพียงนั่งเองได้ หรือเริ่มเกาะยืน (อายุประมาณ 9 เดือน) เท่านั้น ดังนั้นเด็กที่ยังไม่มีวุฒิภาวะที่จะเดินได้เมื่อมีคนจูง แม้จะฝึกอย่างไร เด็กก็ยังไม่

ความพร้อมที่จะเดิน แต่เมื่ออายุถึง 11 เดือน ซึ่งเด็กมีวุฒิภาวะพร้อมที่จะเดินได้เมื่อมีคนจูง การฝึกหัดเดินจะทำให้ได้เร็วกว่าเด็ก 9 เดือน เป็นต้น

ด้านที่ 2 พฤติกรรมด้านการปรับตัว (fine moter or adaptive development) เป็นความสามารถในการประสานสัมพันธ์ระหว่างระบบการเคลื่อนไหวกับระบบความรู้สึก เช่น การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ ซึ่งดูได้จากความสามารถในการใช้มือของเด็ก เช่น ในการตอบสนองต่อสิ่งที่มีลักษณะเป็นลูกบาศก์ การสั้นกระดิ่ง การแกว่งกำไล ฯลฯ ฉะนั้น พฤติกรรมด้านการปรับตัวจึงสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางด้านการเคลื่อนไหว

ในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก กีเซลล์ พบว่า ก่อนที่คนเราจะทำอะไรง่ายๆ เช่น หยิบอาหารใส่ปากได้นั้น มีการเรียนรู้หลายขั้นตอน ขั้นแรก ทารกจะซื้ตะบป ขั้นต่อมาจับของด้วยมือ 4 นิ้วติดกันกับฝ่ามือ โดยเริ่มใช้ฝ่ามือตอนใกล้ๆ สันมือ ต่อมาจะเลื่อนไปใช้ใจกลางมือ ครั้นแล้วหัวแม่มือจึงค่อยเลื่อนมาช่วยจับ ขั้นสุดท้ายคือการหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้ว กีเซลล์และคนอื่นๆ ได้ตั้งข้อสังเกตว่าการควบคุมการปฏิบัติการแห่งกล้ามเนื้อของมนุษย์มีพัฒนาการเริ่มจากศีรษะจรดเท้าเรียกว่า Cephalo Caudal Sequence คือ หันศีรษะได้ก่อนขั้นคอ แล้วจึงคว่ำ คืบ นั่ง คลาน ยืน เดิน และวิ่ง ตามลำดับ การควบคุมปฏิบัติการกล้ามเนื้อ ยังมีพัฒนาการเริ่มจากใกล้ลำตัวก่อน เรียกว่า Proximodistal Sequence เช่น ที่แขนขา ทารกยอมบังคับการเคลื่อนไหว แกว่งแขนขาได้ก่อนมือและเท้า เด็กใช้แขนคล้องก่อนมือ และใช้มือคล้องก่อนนิ้ว ดังนั้น เด็กเล็กๆ เมื่อต้องการจ้องอะไรก็คว้าไปทั้งตัว ต่อมาจึงยื่นออกไปเฉพาะแขน แล้วจึงใช้มือและนิ้วมืองัดกล่าว ถ้าจะให้เด็กเล็กๆ เขียนหนังสือมันจะได้ตัวโต เพราะกล้ามเนื้อยังไม่คล่องแคล่ว ได้แต่วาดแขนออกไปกว้างๆ ต่อเมื่อการบังคับกล้ามเนื้อบรรลุวุฒิภาวะแล้ว จึงสามารถเขียนตัวเล็กๆ ได้ เพราะสามารถบังคับกล้ามเนื้อและนิ้ว

2) ปัจจัยพื้นฐานด้านจิตวิทยาที่มีต่อพฤติกรรมด้านร่างกาย

หลังจากเด็กมีความพร้อมในการทำงานของระบบในร่างกาย และมีวุฒิภาวะด้านการเคลื่อนไหวแล้ว ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมด้านร่างกาย ทั้งการเคลื่อนไหวของร่างกาย และสุขภาพทางกาย มาจากการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่

ก่อนที่จะเสนอปัจจัยพื้นฐานด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการเรียนรู้นั้น ควรเข้าใจถึงความหมายของการเรียนรู้ว่า หมายถึงอะไร ดังนี้

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนจากสภาพเดิมสู่สภาพใหม่ ต่อสถานการณ์หนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สถานการณ์สภาพเดิม	เปลี่ยนเป็น	สภาพใหม่
เมื่อให้เด็กลากเส้นเป็นภาพสามเหลี่ยม แต่เด็กทำไม่ได้	—————>	เด็กลากเส้นได้
เมื่อให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร แต่เด็กทำไม่ได้	—————>	เด็กล้างมือด้วยตนเองได้
เมื่อให้เด็กเก็บของเล่นเข้าที่ แต่เด็กเก็บไม่ได้	—————>	เด็กเก็บของเล่นเข้าที่ได้

จากตัวอย่างสถานการณ์ได้แก่ เมื่อให้เด็กลากเส้นเป็นภาพสามเหลี่ยม แต่เด็กทำไม่ได้ ต่อมาเด็กลากเส้นได้ หรือเมื่อให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหารแต่เด็กทำไม่ได้ ต่อมาเด็กล้างมือด้วยตนเองได้ หรือเมื่อให้เด็กเก็บของเล่นเข้าที่ แต่เด็กเก็บไม่ได้ ต่อมาเด็กเก็บของเล่นเข้าที่ได้ หากในสถานการณ์นั้น ได้เกิดการเปลี่ยนจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ แสดงว่าได้เกิดการเรียนรู้แล้ว

อย่างไรก็ตาม มีการเปลี่ยนพฤติกรรม 2 ประเภทต่อไปนี้ ไม่เรียกว่าเกิดจากการเรียนรู้

ประเภทที่ 1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระบวนการทางวุฒิภาวะ (maturity) หรือการเปลี่ยนแปลงอันมีสาเหตุมาจากการเจริญเติบโตตามวัย เช่น การเปลี่ยนจากนอนหงาย → เป็นนอนคว่ำ → เป็นการคืบ → เป็นการนั่ง → เป็นการยืน → เป็นการเดิน → พฤติกรรมเหล่านี้เปลี่ยนไปตามวัยและไม่เรียกการเปลี่ยนเหล่านี้ว่าเกิดจากการเรียนรู้ แต่เรียกว่า การเปลี่ยนตามวัยหรือวุฒิภาวะ

ประเภทที่ 2 การเปลี่ยนที่มีสาเหตุมาจากแนวโน้มการตอบสนองของเฝ้าพันธุ์ อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ 1 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากกิริยาสะท้อน (reflex) หรือการทำงานของกล้ามเนื้อที่อยู่นอกอำนาจของจิต เช่น เมื่อเป่าลมเข้าตา จะทำให้ตากระพริบ หากใช้ค้อนอย่างเล็กๆ เคาะที่เข่า เข่าจะกระตุก หรือเมื่อตาได้รับแสงจ้า ม่านตาจะหดตัว การเปลี่ยนจากตาไม่กระพริบเป็นกระพริบ เข่าที่ไม่กระตุกเป็นกระตุกได้ การเปลี่ยนเหล่านี้ไม่เรียกว่าเกิดจากการเรียนรู้ แต่เรียนกว่าเกิดกิริยาสะท้อน

ลักษณะที่ 2 การโน้มตอบสนอง (tropism) หมายถึง พฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตที่จะทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นและการกระทำเช่นนั้นเกิดจากสภาพทางชีววิทยาของสิ่งมีชีวิตนั่นเอง เช่น แมลงเม่าเห็นไฟจะบินเข้าหาทันที การบินเข้ากองไฟเช่นนี้ไม่เรียกว่า เกิดการเรียนรู้

2.2 ปัจจัยที่มาจากการเรียนรู้ จะทำหน้าที่เปลี่ยนจากเดิมขาดทักษะ เป็นมีทักษะการเคลื่อนไหว และสุขนิสัยและทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กร่วมกับการใช้สติปัญญา

ปัจจัยที่มาจากการเรียนรู้ ได้แก่ การฝึกเด็กให้เกิดทักษะด้วยการเรียนรู้ 3 ประเภทต่อไปนี้ 1) การเรียนรู้เชื่อมโยง 2) การเรียนรู้จากการเสริมแรง 3) การเรียนรู้จากการสังเกต ดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้เชื่อมโยง: การเรียนรู้จากการฝึกหัด การเรียนรู้เชื่อมโยง เป็นแนวคิดที่เสนอโดยธอร์นไดค์ (Thorndike) โดยได้อธิบายว่า การเปลี่ยนพฤติกรรมจากพฤติกรรมเคลื่อนไหวที่ทำไม่ได้ ทำได้ไม่ดี ให้ทำได้ ทำได้ดี และจากไม่เคยทำพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขนิสัยนั้น สามารถเปลี่ยนได้โดยต้องให้เด็กเกิดการเรียนรู้และได้พัฒนาทฤษฎีขึ้น เรียนกว่าทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Classical Connectionism)

ทฤษฎีการเชื่อมโยงอธิบายว่า หากต้องการสร้างเสริมพฤติกรรมใดๆ ให้กับเด็กปฐมวัย ทำได้ด้วยการให้เด็กได้เรียนรู้ตามกฎ 3 ข้อ ต่อไปนี้

กฎข้อที่ 1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎข้อนี้อธิบายว่า ความพร้อมทั้งทางกายวิภาคและสรีระของร่างกายและวุฒิภาวะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างพฤติกรรมเคลื่อนไหว

ของร่างกายบริเวณลำตัว แขนขา การใช้มือ ฝ่ามือ นิ้วมือ รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายในการหยิบ จับ สัมผัสสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว

กฎข้อที่ 2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎข้อนี้อธิบายว่า การฝึกหัดหรือการทำซ้ำบ่อยๆ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้าง เพิ่ม คงพฤติกรรมเคลื่อนไหวของร่างกายบริเวณลำตัว แขนขา การใช้มือ ฝ่ามือ นิ้วมือ รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายในการหยิบ จับ สัมผัสสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวได้

จากกฎข้อ 2 นี้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จึงนำมาใช้ในการฝึกหัด ด้วยการเล่น ให้ทำกิจกรรมซ้ำบ่อยๆ ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน เช่น ให้เด็กฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เช่น ฝึกด้วยการให้เล่นตั้งแต่ กระจายขาเดียว เขย่งก้าวกระโดด การยืนขาเดียว เป็นต้น

กฎข้อที่ 3 กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) กฎข้อนี้อธิบายว่า ความพึงพอใจของเด็กที่ได้รับจากผู้ฝึก วิธีการฝึก ผลที่ได้รับจากการฝึก เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความต้องการอยากฝึกต่อไป อยากเรียนรู้ต่อไป

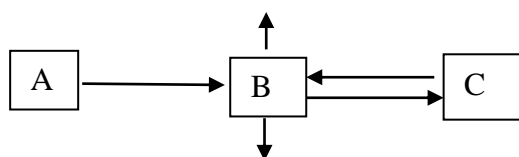
จากกฎข้อที่ 3 นี้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย เมื่อฝึกหัด จะด้วยการเล่น ให้ทำกิจกรรมใดๆ ก็ตาม เด็กจะต้องประสบความสำเร็จ มีความสุข ความพอใจที่ได้ทำกิจกรรมนั้นๆ ดังนั้น จึงฝึกให้เล่นได้เล่นอย่างสนุก ดังเช่น การเล่นตั้งแต่ กระจายขาเดียว เขย่งก้าวกระโดด เป็นต้น

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการฝึกทักษะ ตามแนวคิดของการเรียนรู้เชื่อมโยง

ทักษะที่ต้องการ สร้างเสริม	อุปกรณ์ ในการฝึก	แนวการฝึก
การเดินขึ้นบันได โดยใช้มือข้าง หนึ่งจับราวบันได และพักเท้าทั้ง 2 ข้าง ในแต่ละขั้น	บันไดประมาณ 6 ขั้น แต่ละขั้น สูงระดับของ เด็ก และราว บันไดสูงระดับ ไหล่ของเด็ก	กฎข้อที่ 1 กฎแห่งความพร้อมด้านร่างกายและมีวุฒิภาวะด้าน การเคลื่อนไหว ปีนาย และเด็กมีความพร้อมที่จะฝึกหัด กฎข้อที่ 2 กฎแห่งการฝึกหัด พ่อแม่ ญาติ พี่น้อง ครู พี่เลี้ยง ฝึก ด้วยการจูงเด็กขึ้นบันได โดยจับมือข้างหนึ่งของเด็กและให้เด็กใช้มือ อีกข้างเกาะราวบันไดไว้ เมื่อเด็กก้าวขึ้นได้ ผู้ฝึกจะลดการช่วยเหลือ โดยเปลี่ยนไปจับข้อมือ ปลายแขนเสื้อ ตามลำดับ จนเด็กเดินเกาะ ราวบันไดได้เอง กฎข้อที่ 3 กฎแห่งผลที่พึงพอใจ ให้เด็กได้ฝึกกับประสบการณ์ที่ สนุกๆ ในสถานที่ปลอดภัยและทุกครั้งที่เด็กทำได้ด้วยตนเอง ให้ผู้ฝึก ชมเชย แตะตัว หรือให้สิ่งที่เด็กชอบทันที

ดังนั้นตามแนวคิดของธอร์นไคค์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมเคลื่อนไหวของร่างกายบริเวณลำตัว แขนขา การใช้มือ ฝ่ามือ รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายในการหยิบ จับ สัมผัสสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ให้ใช้หลัก 3 ประการ ได้แก่ สร้างความพร้อม การฝึกหัดให้ใช้กล้ามเนื้อบ่อยๆ ให้เด็กได้รับความรู้สึกพอใจที่มีต่อการฝึกหัด

2) การเรียนรู้จากเงื่อนไขการกระทำ: การเรียนรู้จากการเสริมแรง สกินเนอร์ (Skinner) ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้จากเงื่อนไขการกระทำ ซึ่งแนวคิดนี้อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์ (B) ถูกควบคุมโดยเงื่อนไขผลกระทบอันได้แก่ การเสริมแรงและการลงโทษ หากพฤติกรรมหนึ่งกระทำแล้วได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมนั้นก็มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นด้วยความถี่สูง ในทางตรงข้ามหากพฤติกรรมใดกระทำแล้วได้รับการลงโทษ พฤติกรรมนั้นก็มีแนวโน้มจะค่อยๆ หดหายไป ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 การสร้างเสริมพฤติกรรมด้วยการเรียนรู้จากการเสริมแรง

A แทน สิ่งเร้าใดๆ ที่เกิดก่อนพฤติกรรม (antecedent)

B แทน พฤติกรรม (behavior)

C แทน ผลรวมทั้งการเสริมแรงและการลงโทษ (consequence)

จากภาพ B หรือพฤติกรรมถูกควบคุมด้วยสิ่งที่เกิดขึ้นก่อน คือ สถานการณ์ (A) ที่เกิดก่อนการเกิดพฤติกรรม เช่น เมื่อให้เด็กแสดงความสนใจผู้อื่น การแสดงออกเมื่อรู้สึกยินดีกับผู้อื่น การรอคอยเพื่อให้เกิดผลในทางที่ดี การแบ่งปันโอกาสในการได้รับสิ่งที่รอคอยตามลำดับ (B)

เมื่อทำพฤติกรรม B แล้ว ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เปลี่ยนพฤติกรรม ได้แก่ ผลกรรมหรือผลที่ได้หลังแสดงพฤติกรรม ได้แก่ การเสริมแรง (C) และการลงโทษ (C)

การเสริมแรงจะทำให้พฤติกรรมการแสดงความสนใจผู้อื่น การแสดงออกเมื่อรู้สึกยินดีกับผู้อื่น การรอคอยเพื่อให้เกิดผลในทางที่ดี การแบ่งปันโอกาสในการได้รับสิ่งที่รอคอยตามลำดับนั้นมีแนวโน้มจะเกิดเพิ่มขึ้นในอนาคต ในทางตรงข้ามหากทำแล้ว ได้รับการลงโทษพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มจะถูกระงับและหดหายไป

การเสริมแรงเป็นการให้ตัวเสริมแรง เช่น คำชม กอด สัมผัสตัวเบาๆ การให้ของเล่นที่ชอบ การได้เล่นตามชอบ การให้ขนมหรือสิ่งของใดๆ ที่เด็กชอบ อยากรู้ เด็กต้องการ ตัวเสริมแรงนี้ นอกจากผลที่เกิดจากการเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการเสริมแรงและการลงโทษนี้จะมีผลต่ออารมณ์ด้วย ดังนี้

ตัวอย่างการฝึกทักษะการสวมถุงเท้าด้วยตนเอง นอกจากจะฝึกตามแนวคิดของทฤษฎีเชื่อมโยงการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบแล้ว ยังเสริมด้วยการให้การเสริมแรงทุกครั้งที่เด็กทำถูกต้องของแต่ละขั้นตอน ให้ผู้ฝึกให้การเสริมแรงด้วยการยิ้ม ชมเชย สบตา พยักหน้า สัมผัส ให้อาหาร ให้ขนมหรือของเล่นที่เด็กชอบ ซึ่งแนวทางการเสริมแรงทำดังนี้

หากได้รับการเสริมแรงจะทำให้เด็กมีอารมณ์สุข สมอง ในทางตรงข้ามหากเด็กได้รับการลงโทษ เช่น คำตำหนิ การตี การดูว่า การงดให้เล่น หรือให้สิ่งที่ไม่ต้องการ เด็กจะเกิดอารมณ์ทุกข์ โกรธ ไม่พอใจ ร้องไห้ หลบหนี

ดังนั้น การสร้างอารมณ์สุขให้เด็กจะต้องให้การเสริมแรง หลังจากเด็กทำพฤติกรรมแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมหรือควบคุมได้และควรนำไปใช้ควบคู่กับการเรียนรู้จากการสังเกต เมื่อเด็กเลียนแบบ

พฤติกรรมแสดงความสนใจผู้อื่น การแสดงออกเมื่อรู้สึกยินดีกับผู้อื่น การรอคอยเพื่อให้เกิดผลในทางที่ดี การแบ่งปันโอกาสในการได้รับสิ่งที่รอคอยตามลำดับได้ถูกต้อง พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กควรให้การเสริมแรงทันที

ข้อที่ 1 ต้องให้การเสริมแรงทันทีที่เด็กทำสำเร็จ ทำถูก

ข้อที่ 2 ต้องให้ทำบ่อยๆ โดยเฉพาะเมื่อต้องการให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร หรือเป็นทักษะ หรือเมื่อต้องการสร้างพฤติกรรมใหม่

ข้อที่ 3 ลดจำนวนครั้งลงเมื่อเด็กทำได้แล้ว หรือเปลี่ยนเป็นการให้เป็นระยะๆ เพื่อให้พฤติกรรมยังคงอยู่

ข้อที่ 4 ตัวเสริมแรงที่ให้ต้องเหมาะกับวัยของเด็ก เช่น เด็กเล็กอาจใช้การกอด ส่วนเด็กโตขึ้นอาจชม หรือการยิ้มให้

ข้อที่ 5 ตัวเสริมแรงต้องเป็นสิ่งที่เด็กชอบ ซึ่งขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละคน บางคนต้องการคำชม บางคนต้องการขนม บางคนต้องการของเล่น และเมื่อเวลาเปลี่ยนไปตัวเสริมแรงอาจจะเปลี่ยนไป เช่น หนึ่งชั่วโมงต้องการอาหาร แต่เมื่ออิ่มแล้วอาจเป็นของเล่น เป็นต้น

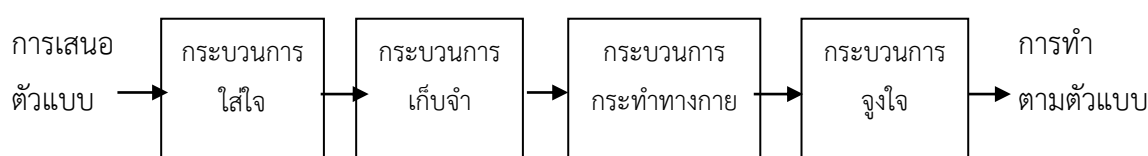
3) การเรียนรู้ทางสังคม: การเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ แบนดูรา (Bandura) ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งอธิบายว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวแบบ แบนดูราได้อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากที่ทำได้ ให้เป็นทำได้นั้น ทำได้ด้วยทำให้เด็กได้เรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ โดยให้ตัวแบบจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เป็นตัวแบบ ด้วยการทำให้เด็กดู แล้วให้เด็กเลียนแบบการทำให้เด็กดู แล้วให้เด็กดูหรือสังเกต เพื่อให้เด็กเลียนแบบนี้ เรียกว่า การเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบนี้มี 3 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นที่ 1 พ่อแม่ทำพฤติกรรมที่ต้องการ ให้เด็กสังเกต

ขั้นที่ 2 ให้เด็กทำเลียนแบบ พ่อแม่อยู่ด้วยและตรวจสอบว่า เด็กทำถูกหรือไม่ หากไม่ถูกให้พ่อแม่ทำให้ดูใหม่ หรือให้การช่วยเหลือ จนเด็กทำได้ถูกต้อง ด้วยการบอก จับมือให้ทำ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ให้เด็กทำตามลำพัง โดยไม่ต้องมีพ่อแม่ช่วยเหลือการเรียนรู้จากการสังเกต จะประกอบด้วย ตัวแบบ (model) ตัวแบบแสดงพฤติกรรมหรือเรียนกว่า การเสนอตัวแบบ (modeling) และการกระทำตามตัวแบบหรือเลียนแบบ (imitation) การเรียนรู้เริ่มตั้งแต่การมีตัวแบบจนถึงการเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการทางปัญญาอย่างต่อเนื่องเป็น 4 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการใส่ใจ 2) กระบวนการเก็บจำ 3) กระบวนการทำทางร่างกาย และ 4) กระบวนการจูงใจ ทั้ง 4 กระบวนการเขียนเป็นแผนภาพประกอบ 5

กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ มีแนวคิด ดังนี้

ภาพประกอบ 5 กระบวนการทางปัญญาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 1 กระบวนการใส่ใจ (attention processes) หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์ใส่ใจและสนใจในการรับรู้ตัวแบบ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมนุษย์ใส่ใจต่อตัวแบบ ทางตรงข้ามหากมนุษย์ไม่ใส่ใจต่อตัวแบบ การเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 กระบวนการเก็บจำ (retention processes) หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์เก็บจำพฤติกรรมของตัวแบบได้ หากเก็บจำพฤติกรรมของตัวแบบไว้ไม่ได้ การเลียนแบบก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากเก็บจำได้มาก ก็สามารถเลียนแบบได้ถูกต้องสมบูรณ์

ขั้นที่ 3 กระบวนการกระทำทางกาย (motor reproduce processes) เป็นกระบวนการที่มนุษย์นำเอาพฤติกรรมที่เก็บจำไว้มาแปลงเป็นการกระทำ

ขั้นที่ 4 กระบวนการจูงใจ (motivation processes) หมายถึง กระบวนการที่จูงใจให้มนุษย์ทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมหนึ่งๆ มนุษย์จะเลือกกระทำ หากการกระทำสอดคล้องกับตัวแบบกระทำแบบเกิดผลกรรมทางบวกในทรรศนะของผู้สังเกต ผลกรรมนั้นก็จะจูงใจให้ผู้สังเกตทำพฤติกรรมตามตัวแบบ หากการกระทำใดที่ตัวแบบกระทำแล้ว เกิดผลกรรมทางลบในทรรศนะของผู้สังเกต ผลกรรมนั้นก็จะจูงใจให้ผู้สังเกตงดเว้นการกระทำตามตัวแบบ ดังนั้น การคาดหวังในผลกรรมจะเป็นตัวจูงใจให้ผู้สังเกตกระทำหรือระงับการกระทำในอนาคตฝึก

ตัวอย่างเช่น การฝึกให้เด็กมีสุขนิสัย เช่น การแปรงฟันหลังรับประทานอาหาร ต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก แปรงฟันหลังรับประทานอาหารเป็นตัวอย่าง ด้วยการแปรงฟันที่ถูกต้องให้เด็กดู แล้วให้เด็กเลียนแบบ จากนั้นจึงให้เด็กทำตาม แล้วพ่อแม่ ผู้ปกครองคอยช่วยเหลือ หรือทำให้อ่านหลายครั้ง แล้วให้เด็กเลียนแบบจนทำได้ถูกต้อง

กรณีตัวอย่างการเรียนรู้จากการสังเกต

ทักษะที่ต้องการสร้างเสริม	อุปกรณ์ในการฝึก	วิธีฝึกด้วยการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ
ทักษะการใส่ถุงเท้า	ถุงเท้าที่ใหญ่กว่าเท้าเด็กเล็กน้อย	<p>ฝึกเด็กในท่านั่งกับพื้นหรือเก้าอี้เตี้ย โดยพ่อแม่ พี่เลี้ยง หรือครูทำตัวอย่างให้เด็กดู แล้วให้เด็กทำตามทีละขั้น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หยิบถุงเท้ามาวางไว้ตรงหน้า โดยเอาสันเท้าไว้ด้านล่าง ตะเข็บอยู่ด้านใน หันขอบถุงเท้าเข้าหาตัวเด็ก 2. ให้เด็กชันขาข้างที่จะสวมยกปลายเท้าขึ้นเล็กน้อย ใช้มือทั้งสองข้างจับขอบถุงเท้าด้านข้าง โดยนิ้วหัวแม่มืออยู่ด้านใน ดึงขอบถุงเท้าให้กว้างออก 3. สอดปลายนิ้วเท้าเข้าไปในถุงเท้า 4. ใช้มือทั้งสองข้างดึงถุงเท้าเข้ามาให้ปลายนิ้วเท้าเข้าไปจนสุดถุงเท้า

ทักษะที่ต้องการสร้างเสริม	อุปกรณ์ในการฝึก	วิธีฝึกด้วยการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ
ทักษะการใส่ถุงเท้า	ถุงเท้าที่ใหญ่กว่า เท้าเด็กเล็กน้อย	5. ดึงถุงเท้าขึ้นมาจนถึงสันเท้า 6. ดึงขอบถุงเท้าขึ้นมาจนสุด ในการฝึกแต่ละขั้นตอนให้ทำตัวอย่างให้ดู แล้ว ให้เด็กทำตาม หากเด็กทำไม่ได้ให้ช่วยเหลือ ต่อไปนี้ 1. ช่วยเหลือทางกาย เช่น จับมือทำ การแตะ มือ กระตุ้นเตือน 2. การช่วยเหลือทางวาจา เช่น บอก 3. ช่วยเหลือโดยการทำท่าทาง เช่น ชี้ ผงกศีรษะ สันหน้า การทำเป็นตัวอย่างให้เด็กเลียนแบบ พร้อมให้ การช่วยเหลือเมื่อเด็กทำไม่ได้ เมื่อเด็กทำได้ให้ลด การช่วยเหลือลง จนเด็กทำได้ด้วยตนเอง

โดยสรุป การเรียนรู้ช่วยในการฝึกทักษะได้ โดยอาจใช้การเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง แต่ในการฝึกเด็ก
นั้นควรใช้ทั้ง 3 แบบ นั่นคือใช้ทฤษฎีการเชื่อมโยง ร่วมกับการเสริมแรง ร่วมกับการเรียนรู้จากตัวแบบ

จากลักษณะพฤติกรรมเด็กตามพัฒนาการ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเด็กปฐมวัย แนวคิดการสร้าง
เสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งพัฒนาการทางพฤติกรรม พัฒนาการจริยธรรม
และการเรียนรู้ผ่านการจัดประสบการณ์ ลักษณะการเกิดตามลำดับขั้น

2.5 การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

เบญจมา แสงมลิ (2545 : 23 – 26) กล่าวว่า หลักการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ไวดังนี้

การจัดโปรแกรมสำหรับเด็กของโรงเรียนในสมัยก่อนขึ้นอยู่กับความตั้งใจของครู ครูจะสอนอะไร ครู
คิดว่าเด็กควรเรียนอะไร ควรจะทำอย่างไร ครูก็จัดอย่างนั้น เพราะเชื่อว่าความรู้อยู่ในเนื้อหาของ
ความรู้ แต่โรงเรียนในสมัยนี้เชื่อว่าอยู่ที่การทำกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม เพื่อครูจะได้จัดกิจกรรมสำหรับเด็ก
ให้ได้ผลดี ควรจะได้ศึกษาหลักการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ควรมีการวางแผน โดยคำนึงถึงเนื้อหาหรือประสบการณ์ ซึ่งจะจัดให้เด็กได้รับความรู้อย่างเต็มที่
เหมาะสมกับความสนใจ ระยะเวลาความสนใจ ความสามารถของเด็กวัยนั้นการวางแผนที่ดีจะช่วยให้
ครูเข้าใจการสอนไปสู่ความสำเร็จประโยชน์ที่จะได้รับการวางแผน คือ

1.1 การวางแผนจะช่วยให้เชื่อมั่น และมั่นใจขึ้น

1.2 การวางแผนจะช่วยให้ระมัดระวังและเชื่อใจว่า จุดมุ่งหมาย เนื้อหาอุปกรณ์และกิจกรรม และ
การประเมินผลประสานกัน

1.3 การวางแผนทำให้การสอนได้ผลคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป ได้ผลทั้งครูและเด็ก

- 1.4 การวางแผนเชื่อใจไว้วางใจการยกตัวอย่าง และการใช้ภาพประกอบได้อย่างเพียงพอ
- 1.5 การจัดกิจกรรมโดยมีการวางแผนช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคลได้ตีความผลจากการที่วางแผนในการจัดกิจกรรมจะทำให้การจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่อเนื่องกัน
- 1.6 การวางแผนการจัดกิจกรรม ช่วยให้การวัดผลไปสู่จุดมุ่งหมายดีขึ้น
- 1.7 การวางแผนล่วงหน้าทำให้เชื่อใจไว้วางใจการทำงานจะยืดหยุ่นได้ดีขึ้น
- 1.8 การจัดกิจกรรม ครูจะต้องเข้าใจพื้นฐานความต้องการ ความสนใจระยะยาว ความสนใจ ความสามารถของเด็ก เพื่อประกอบการพิจารณาจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก
- 1.9 กิจกรรมภายในห้องเรียนควรเตรียม และจัดตารางกิจกรรม ให้เขาลักษณะที่ยืดหยุ่นได้
- 1.10 กิจกรรมประจำวัน ควรจัดให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย อย่างและจัดให้สลัดกันด้วย
- 1.11 กิจกรรมต่าง ๆ ควรจัดให้มีประเภทที่นักเรียนแบ่งกันทำเป็นหมู่ย่อยๆ ด้วยเพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือกันและได้แสดงออกเป็นรายบุคคล ในการทำงานหมู่ย่อยนี้ควรมีทั้งที่ครูจัดหมู่ให้ และทั้งที่เด็กเลือกเพื่อนร่วมงานในหมู่ย่อยกันเอง
- 1.12 ในการจัดกิจกรรมแต่ละวัน ควรสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสและเวลาสำหรับครูและเด็กได้เตรียมพร้อมกัน
- 1.13 กิจกรรมประจำวัน เด็กควรจะได้มีโอกาสอย่างเพียงพอที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เช่น ที่เกี่ยวกับดนตรีและศิลปะซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีประสบการณ์ต่างๆ อันเหมาะสม มีความสนใจที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนมีความซาบซึ้งและมีรสนิยมที่ดี
- 1.14 เด็กควรมีโอกาสสร้างและใช้ศิลปะและการสร้างสรรค์ตามระดับที่เหมาะสมกับวัย
- 1.15 ควรให้เด็กได้เล่นทั้งในร่มและกลางแจ้ง เพื่อให้เล่นเครื่องเล่นและเกมต่างๆ ที่จะส่งเสริมความเจริญเติบโตของร่างกายและความสามารถในการใช้มือแขนและขา
- 1.16 กิจกรรมแต่ละวัน เด็กควรจะได้มีโอกาสทำงาน พักผ่อน เล่นและหาความบันเทิงไปพร้อมๆ กันด้วย
- 1.17 แต่ละวันควรจัดกิจกรรมโดยมุ่งให้เด็กรู้จักทำงานอย่างอิสระและเป็นหมู่ ทั้งหมู่เล็กและทั้งชั้น เพื่อฝึกฝนทักษะในการทำงานเป็นทีมและการอิสระ
18. กิจกรรมประจำวันควรมีทั้งที่เด็กเลือกทำเอง และทั้งกิจกรรมที่ครูจัดให้ทำกำหนดให้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

3.1 ความหมายของวินัยในตนเอง

ความหมายของวินัยได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้อย่างหลากหลายลักษณะ ได้แก่ วินัย หมายถึงการอยู่ในระเบียบแบบแผนและขอบังคับปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537ก: 4; อาจอิงจาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน: 2535: 756)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานกระบี่ และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าโรงเรียนนายเรือและโรงเรียนนายเรืออากาศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2528 ว่าวินัย แทจจริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือวินัยตามที่ทราบกัน และถือกัน อันใดแก่ขอปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้ถือปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่งคือวินัยในตนเอง ที่แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้นสำหรับควบคุมบังคับให้มีความจริงจัง และให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงจังนั้นอย่างมั่นคงมีลักษณะเป็นสัจจะอธิษฐาน หรือตั้งสัตยสัญญาให้แก่ตัว วินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อกูลให้การถือการใชวินัยที่เป็นบทบัญญัติ นั้นได้ผลเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์เต็มเปี่ยมตามเจตนารมณ์สำคัญที่วินัยในตนเองนี้จะตองบังเกิดขึ้นจากการที่ได้ ยั้งคิดแล้ว ไตไซสติปัญญาความเฉลียวฉลาด พิจารณาไตรตรองอย่างละเอียดรอบคอบแล้วจนเห็นประจักษ์ ในเหตุในผลที่แน่แท้ และเมื่อเป็นวินัยที่กลั่นกรองขึ้นจากสติปัญญาความฉลาดรอบคอบ ก็ยอมจะทำให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ทรงความศักดิ์สิทธิ์ คุ้มครองป้องกันผูปฏิบัติให้พ้นจากภัยอันตราย และเหตุแห่งความเสื่อมเสียทั้งปวงได้ ทั้งทางกายทางใจ พาให้เจริญรุ่งเรือง พรอมด้วยศักดิ์ศรี เกียรติ อำนาจทุกประการ...(กรมอนามัย. 2539: 164)

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. (2539: 72) กล่าวว่า วินัย หมายถึง กฎระเบียบข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้บุคคลอยู่รวมกันในสังคมอย่างสันติสุข สอนการมีวินัย หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบบังคับ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้ เพื่อให้บุคคลอยู่รวมกันในสังคมอย่างสันติสุข

พระธรรมปิฎก (ปอ. ปยุตโต) (2538: 12-13) กล่าวว่า วินัยเป็นบัญญัติ ของมนุษย์เป็นการจัดตั้งตามสมมติ ไตแก่ การจัดระเบียบความเปนอยู่และการจัดระบบสังคม ซึ่งแยกเปนความหมาย 3 อย่าง คือ

1. การจัดระเบียบระบบ ก็เรียกว่า วินัย
2. ตัวระเบียบระบบ หรือตัวกฎนั้น ก็เรียกว่า วินัย
3. การฝกคนให้ตั้งอยู่ในระบบระเบียบ ก็เรียกว่า วินัย

วินัย หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคล ประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตรวมกัน เพื่อให้ได้อยูอย่างราบรื่นมีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตัวเอง (กรมวิชาการ. 2542: 7)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 17) กล่าวว่า ความมีวินัยหมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตนตามระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของสวนรวม (สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 4-5, 2540: 18) ไตแบงวินัยออกเปน 2 ประเภท ไตแก่

1. วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจตกอยู่ในภาวะจำยอมถูกควบคุม วินัยภายนอกเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจอย่างบังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจกระทำเพียงชั่วขณะเมื่ออำนาจนั้นคงอยู่ แต่หากอำนาจบังคับนี้หมดไปวินัยก็จะหมดไปด้วยเช่นกันและคนสวนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแลควบคุม

2. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกขอประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับหรือถูกควบคุมจากอำนาจใดๆ และขอประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม วินัยในตนเองเกิดขึ้นจากความสมัครใจของบุคคลที่ผ่านการเรียนรู้อบรมและเลือกสรรไว้เป็นหลักปฏิบัติประจำตน

กรมวิชาการ (2537: 10) วินัยในตนเองเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการคิดตัดสินใจและเลือกกระทำตามข้อตกลงโดยความสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาของตนและส่วนรวม และเพื่อประโยชน์ในการอยู่รวมกัน

กฤษณี ภูพัฒน์ (2538: 7-8) ไตสรูปไว้ว่า การมีวินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนให้ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายที่ตนคิดว่ามีค่าทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมนั้นเกิดจากความต้องการและความเชื่อหรืออุดมคติของตน โดยไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอกวินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริม เนื่องจากเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2546: 73) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่าเป็นวินัยที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง จึงเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามระเบียบ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม จึงจะนำไปสู่การอยู่รวมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ทองจิตต์ จิตดี (2547: 29) ไตกลาวว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยหมายถึง การที่เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ไปในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีในด้านต่างๆ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยรวมทั้งการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ขอดตกลงของห้องเรียน

2. การรู้จักเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตนได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม

3. ความอดทน อดกลั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการรอคอยการควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม ความพากเพียรพยายามทำสิ่งที่ยากจนสำเร็จ

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการกล้าแสดงออกทั้งความคิดเห็น และทาทาง รวมถึงความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

5. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ตลอดจนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน

เสาวณีย์ ศรีมนตรี (2539: 50) กล่าววว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้ปฏิบัติตามที่มุ่งหวัง จึงจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรคก็

ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้สรุปได้ว่า วินัยคือ ขอระเบียบ ขอปฏิบัติ ขอตกลง กฎระเบียบที่กำหนดขึ้นให้ทุกคนสามารถควบคุมตนเอง และประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อให้คนในสังคมอยู่รวมกันอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเอง เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การรู้จักเวลา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้นำ

3.2 ความสำคัญของวินัยในตนเอง

กรมวิชาการ (2537: 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเองว่าเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อภาระพลีสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอย การแก้ปัญหาของสวกรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้หลักของเหตุผล และคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและสวกรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเอง นอกจากนี้การส่งเสริมความมีวินัยในตนเองจะช่วยให้มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ดานสติปัญญา ช่วยให้อุจจกคิดใจเหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ดานสังคม อารมณ์และจิตใจ ช่วยให้อุจจกคิดและกลาแสดงออก มีความรับผิดชอบ ภาระพลีสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปัน และรู้จักการรอคอย

สรุปได้ว่า วินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้สามารถอยู่รวมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและช่วยให้สังคมมีความสุขสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย และยังเป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและสวกรวม

3.3 คุณลักษณะของความมีวินัยในตนเอง

กรมวิชาการ (2542ก: 33-35) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองนั้น ได้มีสรุปไว้หลายหาดังนี้ กรุณา กิจขยัน ไดสรุปเกี่ยวกับความมีวินัยแห่งตนไว้ว่า บุคคลที่มีวินัยแห่งตนจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความรู้สึกรับผิดชอบ
4. ไม่กังวลใจ
5. ความตั้งใจจริง
6. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
7. มีความซื่อสัตย์จริงใจ มีเหตุผล
8. กลาคิด กลาพูด กลาทำ
9. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
10. มีความอดทน

ลัตตาวรรณ रणนง. (2525) ได้สรุปไว้ว่าพฤติกรรมของควมมีวินัยในตนเองมีทั้งหมด 11 กลุ่ม ดังนี้

1. ความเชื่ออำนาจภายในตนเอง
2. มีความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. ตรงต่อเวลา
5. เคารพระเบียบกฎเกณฑ์ทั้งต่อนาและลับหลังผู้อื่น
6. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
7. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
8. รู้จักเสียสละ
9. มีความอดทน
10. มีความตั้งใจเพียรพยายาม
11. ยอมรับผลการกระทำของตน

สุภาพร จันทรศิริโยธิน. (2526). ได้สรุปไว้ว่า ลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ประกอบด้วย

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต
2. มีความรับผิดชอบ
3. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. มีระเบียบและปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ของสังคม
5. มีลักษณะมุ่งอนาคต
6. มีความเป็นผู้นำ
7. มีความตรงต่อเวลา
8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
9. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
11. ยอมรับการกระทำของตน

นวลศิริ เปาโรหิตย (2540: 27) ได้สรุปว่า เด็กปฐมวัยควรมีวินัยในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. วินัยในความประพฤติทั่วไปได้แก่การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎระเบียบการรู้จักกาลเทศะ การประพฤติตนเหมาะสมกับวัย
2. วินัยในกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ การมีระเบียบในตนเอง การดูแลช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย
3. วินัยในการเรียน ได้แก่ รับผิดชอบในการเรียนหรือกิจกรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม
4. วินัยในการทำงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานอย่างเต็มความสามารถ การรักษาคำพูดคำสัญญาที่ไ้ไว้กับผู้อื่น
5. วินัยในการควบคุมตนเอง ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดีตามสมควรอดทนต่อความยากลำบากได้ตามวัย

อไปนี้

แจมจันทร เกียรติกุล (2531: 9) ไตสรูปลักษณะของควมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในดานต

1. การตั้งใจทำงาน
2. การเคารพสิทธิของผู้อื่น
3. การตรงต่อเวลา
4. การปฏิบัติตนตามระเบียบของห้องเรียน

วไลพร จันทรศิริ (2530: 12-14) ไตสรูปควมมีวินัยในตนเอง วดังนี้คือ

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความรับผิดชอบ
3. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. มีระเบียบและปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของสังคม
5. มีลักษณะมุงอนาคต
6. มีความเปนผู้นำ
7. มีความตรงต่อเวลา
8. รู้จักกาลเทศะ
9. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
10. มีความอดทน
11. ขยันหมั่นเพียร
12. รู้จักเสียสละ
13. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
14. ยอมรับการกระทำของตน

ทัศนีย อินทรบำรุง (2539: 8) ไตสรูปควมมีวินัยในตนเองว่า ควรมีลักษณะและพฤติกรรมประกอบ

ไปดวย

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ
3. มีความตั้งใจจริง
4. มีความเปนผู้นำ ผู้ตาม
5. มีเหตุมีผล
6. เคารพสิทธิของผู้อื่น
7. มีความอดทน
8. มีลักษณะมุงอนาคต
9. มีความซื่อสัตย์สุจริต
10. มีความตรงต่อเวลา

11. รู้จักกาลเทศะ
12. ขยันหมั่นเพียร
13. รู้จักเสียสละ
14. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
15. ยอมรับการกระทำของตนเอง
16. การปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียนและกฎเกณฑ์ของสังคม

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของวินัยในตนเอง หมายถึง มีความรับผิดชอบ มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกรับผิดชอบ ไม่กังวลใจ ความตั้งใจจริง มีลักษณะความเป็นผู้นำ ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์จริงใจ เสียสละ มีเหตุผล กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความอดทน ซึ่งผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษา ความมีวินัยในตนเอง 2 ด้าน คือ ความสำเร็จและความอดทน ซึ่งคุณลักษณะของวินัยในตนเอง มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้ความหมายแต่ละคุณลักษณะไว้ดังนี้

ความรับผิดชอบ

สมใจ ลักษณะ (2539: 48) สรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่ ตามบทบาทตามภารกิจตามข้อตกลงใจใคร่ครวญ ตั้งใจทำให้มีคุณภาพ อดทน ต่ออุปสรรคความยากลำบากเพื่อผลที่ปรารถนา ช่วยทำงานของหมู่คณะโดยไม่เกี่ยงงาน คำนึงผลประโยชน์ของส่วนรวม เช่น ครอบครัว หมู่คณะ สถาบัน สังคม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ระวังระวังไม่ให้เกิดการกระทำของตนไปรบกวนเบียดเบียนหรือบังเกิดผลเสียแก่ผู้อื่น ยอมรับในสิ่งที่ตนทำผิดพลาดหรือบกพร่อง อาสาเขาช่วยแก้ปัญหาในเรื่องที่ตนมีส่วนร่วมทำให้เกิดปัญหานั้น สนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นเจริญก้าวหน้าในอนาคต

ณัฐรณงษ์ เจริญพิทย. (2526: 11) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้น ๆ
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว
3. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง
4. มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญกับอุปสรรค
5. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความระเอียครอบคอบ
8. ไขความสามารถอย่างเต็มที่
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม
10. ตรงต่อเวลา
11. ยอมรับผลของการกระทำของตน

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541: 22) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยความผูกพัน พยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถและละเอียดรอบคอบ รวมทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539: 83-95) กล่าวว่า คนที่มีความรับผิดชอบ มีลักษณะดังนี้

1. ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด และสุดกำลังความสามารถ ไม่วาจะตองเผชิญอุปสรรคมา กนอยเพียงใด

2. ทำงานเสร็จและทันเวลาที่กำหนดโดยไม่มีกรควบคุม
3. กรรับในสวนที่เป็นความรับผิดชอบของตน
4. เอาจริงเอาจังและขยันขันแข็ง
5. ไม่ทิ้งงานไปกลางคัน ถึงแมว่าจะเบงงานที่ตนไม่ชอบ
6. ไม่ผัดวันประกันพรุงหรือทิ้งปัญหาไว
7. ไม่โทษผู้อื่นหากงานนั้นไม่เสร็จ หรือเกิดความเสียหาย
8. ตรงต่อเวลาในการทำงานหรือนัดหมาย

กล่าวโดยสรุป ชอบเขตความหมายของความรับผิดชอบ การรู้จักหน้าที่ที่จะปฏิบัติตตนเอง ตั้งใจทำงานสามารถปฏิบัติตนตามกติกาขอตกลงในการเลนและทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายเอาจริงเอาจังและขยันขันแข็ง มีความเพียรพยายาม การดูแลเก็บรักษาของไขของตนเองและสวนรวมใหอยู่ในสภาพเรียบรอย มีความตั้งใจในการเลนและทำกิจกรรมจนเสร็จโดยไม่มีใครบังคับ รู้จักช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ขอตกลงของห้องเรียน รู้จักรักษาสมบัติสวนรวม

ความอดทน

กรมวิชาการ (2537: 61) สรุปไว้ว่า ลักษณะพฤติกรรมซึ่งบ่งชี้แสดงถึงความอดทนที่เด่นชัด สรุปได้ดังนี้

1. ตั้งใจทำงานที่ครู อาจารย์กำหนดให้ และทำเสร็จในเวลาทุกครั้ง
2. อ่านหนังสือทุกครั้งที่มีเวลาว่าง
3. เขาเรียนทุกรายวิชา ไม่ขาดถาไม่จำเปน
4. พยายามแก้ไขข้อบกพรองของตนที่เกี่ยวข้องกับการเรียน
5. ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอถอย
6. มีความมานะ บากบั่นที่จะทำงานให้ผิดนอยที่สุด
7. ชอบศึกษา คนควา สอบถาม หาคความรู ความจริงอยุเสมอ
8. มีความตื่นตัวในการทำงานอย่างสม่าเสมอ
9. ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ของตน และพยายามทำงานสำเร็จ
10. แสวงหาคความรูเพิ่มเติมอยุเสมอ โดยเฉพาะในสายวิชางานของตน
11. แนะนำเพื่อน หรือเพื่อนผู้ไกลชิดให้ขยัน
12. ช่วยเหลือกิจการงานของบาน และทางโรงเรียนด้วยความเต็มใจและตั้งใจทำให้ดีที่สุด
13. ให้ความเอาใจใสคอยชวนชวนช่วยเหลือกิจกรรมของเพื่อนผู้ไกลชิด ให้สำเร็จลุลวงไปตวยดี

ไม่หันตออุปสรรค

14. หมั่นตักเตือนเพื่อนรวมงาน ให้ทำตวยความเต็มใจและอดทน

15. ช่วยเหลือกิจกรรมของหมู่คณะตามความรู้ความสามารถของตน กล่าวโดยสรุป ขอบเขตความหมายของความขยันหมั่นเพียร อดทน อดกลั้น หมายถึงความตั้งใจเพียรพยายามในการศึกษา และการทำงานใดๆ ไม่ล้มเลิก ทอดถอยก่อนงานจะสำเร็จพยายามต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคแม้จะมีอุปสรรค แม้จะมีความยากลำบากในการปฏิบัติ กระตือรือร้นในการศึกษาเล่าเรียน

ความมีวินัยที่ดีที่ต้องการ หรือเรียกว่าการเกิดวินัยในตนเอง

สรุปได้ว่าคุณลักษณะของความมีระเบียบวินัยในตนเอง หมายถึง การที่เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ไปในลักษณะที่สังคมยอมรับ และเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีงามในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความประหยัด ความตรงต่อเวลา ความสามัคคี เป็นต้น

3.4 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

คุณลักษณะ “วินัยในตนเอง” มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคลมากและอาจจะสำคัญมากกว่าลักษณะทางความรู้ดีชั่ว และความสามารถกระทำดีกระทำชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับกำเนิดและการเจริญเติบโตของจิต ลักษณะการมีวินัยในตนเอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องนี้ นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสนใจมานานแล้วและมีความเห็นว่า ความมีวินัยในตนเองหรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักของพัฒนาการทางจิตของบุคคล นั่นคือ ความมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุภาวะทางจิตใจของประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของบุคคลอย่างหนึ่งก็คือ ปิตามารดาและสังคมที่มีต้นอยู่ รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดู และวัฒนธรรมในสังคม

ยุพดี เตชะอังสุกร. (2525: 17) ได้ศึกษาแนวคิดของ Doyle (1961.) ที่กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดีเป็นวิถีทางของชีวิต ซึ่งเริ่มต้นมาจากบานสมาคมของเด็กแห่งสหรัฐ เน้น ให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการสร้างวินัยในตนเอง คือ เพื่อระงับหรือควบคุมความโกรธความรูสึกตัวตอย ความรูสึกว่าตนเองมีความผิดตลอดเวลาและความกลัวต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งผลต่อการแสดงออกทางความคิดรวมทั้งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลอันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

สุชา จันทนอม (2511: 52) ได้เสนอวิธีส่งเสริมวินัยในตนเองซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียนว่า ผู้ใหญ่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีกับเด็ก ไม่ควรบังคับขมขู่ให้เด็กทำตามกฎที่ได้วางไว้ เมื่อต้องการให้เด็กทำอะไรควรให้คำแนะนำและชี้แจงแต่โดยดีเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ควรให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรควบคุมเด็กตลอดเวลาและส่งเสริมให้เด็กทำอะไรต่าง ๆ ตามความสามารถของตนโดยไม่ควรมอบความรับผิดชอบให้เกินกำลังของเด็กพยายามอธิบายคำถามต่างๆ ที่เด็กสนใจและรับฟังเหตุผลต่าง ๆ ของเด็กให้ความนับถือในตัวเด็กและปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง การยกย่องหรือให้คำชมเชยจะเป็นการส่งเสริมกำลังใจและแสดงให้เด็กรู้ว่าตนมีความพอใจในการกระทำของเด็ก ทั้งนี้ผู้ใหญ่ต้องมีเหตุผลและมีความคงเสถียรว่าในการอธิบายเหตุผลต่างๆ ให้เด็กมีความเข้าใจก่อนที่จะให้เด็กเชื่อฟังและทำตาม หากมีการลงโทษควรใช้เหตุผลและควรหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ พ่อแม่และครูควรพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะจะช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตเด็กสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเองมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ ควรกำหนดกิจวัตรประจำวันที่แน่นอน เด็กจะรู้สึกสบายใจถ้าเขาถูกกำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า เช่น กำหนดเวลารับประทานอาหาร อาบน้ำและเวลานอน การตั้งกฎเกณฑ์ต่องานนี้มีความสำคัญและเด็กสามารถที่จะทำตามได้ เด็กต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าผู้ใหญ่ต้องการอะไรจากตนทั้งนี้เพื่อสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงต้องอธิบายเหตุผลเพราะอะไร

2. ชมเชยให้กำลังใจ เด็กๆ ต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ ควรบอกให้เด็กรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจนและชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. ทำเป็นตัวอย่าง เด็กจะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นจึงควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นเพื่อให้เด็กปฏิบัติตามความคาดหวัง

4. ไขเหตุผลที่ถูกตองตามสถานการณ์ เด็กมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์ต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยแก่เด็ก ต้องพิจารณาว่า เด็กกำลังป่วย หิว หรือกำลังไม่สบายใจหรือไม่ หรือบางทีเด็กอาจจะเลิกเกินไปกว่าที่จะปฏิบัติตามที่คาดหวัง

5. การลงโทษเพื่อให้เกิดวินัยในตนเองอาจทำได้ หากการพูดหรือชี้แจงการกระทำโดยวิธีต่าง ๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงนัก เช่น การไม่ยอมรับในสิ่งที่เด็กกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดการปฏิบัติบางอย่างหรือสิทธิบางประการ การจำกัดบริเวณหรือการไม่พูดด้วยระยะเวลาหนึ่งในเรื่องการลงโทษนั้น

ฉันทนา ภาคบังข (2539: 7-8) ได้เสนอแนะแนวทางใหม่ในเรื่องการสร้างวินัยในตนเองโดยหลีกเลี่ยงการลงโทษโดย ควรเสนอทางเลือกอื่นให้เด็กเลือกแทนการลงโทษ เช่น เด็กซึ่งรบกวนเพื่อนในขณะที่งานครุอาจเสนอกิจกรรมให้เลือกอีก 1 กิจกรรม คือ การออกไปเล่นน้ำ-เล่นทราย ครูต้องพยายามไม่ไห้เด็กรู้สึกว่าเป็นการลงโทษ ในกรณีที่เด็กเปลี่ยนใจกลับเข้ามาเขารวมกิจกรรมอีก ครูควรไห้เด็กรอจนกว่าจะถึงกิจกรรมครั้งต่อไป สรุปได้ว่า การพัฒนาวินัยในตัวเด็ก มีรากฐานมาจากทัศนคติของเด็กที่มีต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การพัฒนาความมีวินัยในตนเองจะมีกระบวนการเช่นเดียวกับการสร้างภาพพจน์ทางที่ดีของตนเอง ถ้าผู้ใหญ่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เขาใจขั้นตอนของพัฒนาการเด็กในวัยต่าง ๆ จะสามารถช่วยพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามได้อย่างเต็มศักยภาพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท (Piaget)

วราภรณ์ รักรวิชัย (2533: 108-109) ได้สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจท (Piaget.1977) ดังนี้ เป็นบุคคลแรกที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมของเด็ก เขาอธิบายว่า จริยธรรมจะแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่างๆ ทุกชนิด และในการเล่นเกมต่างๆ ของเด็กจะต้องมีกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบซับซ้อนแอบแฝงอยู่ในการเล่นเกมสนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมมี 2 ขั้นที่เป้นพื้นฐานคือ

1. การฝกหัดตามกฎเกณฑ์ ซึ่งอยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี ระยะเวลาเด็กจะยึดเกณฑ์ภายนอกนั้นคือ พ่อแม่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก กฎเกณฑ์จะมีลักษณะตายตัว เด็กจะไม่คำนึงถึงแรงจูงใจต่างๆ หรือเหตุของการกระทำ แบ่งได้เป้นขั้นคือขั้นที่ 1 เด็กพยายามทำตามอย่างคนอื่น เพราะยังไม่รุกฎเกณฑ์การเล่น ขั้นที่ 2 เด็กจะยึดตนเองเป้นศูนย์กลาง พฤติกรรมจะเกิดมาจากตนเองรวมกับการตามอย่างคนอื่นที่เล่นเป้น การเล่นจะมุ่งเอาชนะขั้นที่ 3 เด็กเกิดความร่วมมือในระหว่างผู้เล่น ความ

สนใจอยู่ที่การเล่นตามกฎเกณฑ์ ไม่นุงแต่เอาชนะ ขั้นที่ 4 เด็กนอกจากจะมีความร่วมมือในการเล่นตามกฎเกณฑ์แล้วยังทำตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบเฉพาะตนเอง

2. ความสำนึกในกฎเกณฑ์ เด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ระยะนี้พัฒนาการทางจริยธรรมเริ่มก้าวไปสู่ระยะที่มีความคิดเป็นของตนเอง ในลักษณะของการคิดถึงความยุติธรรมและผลของการกระทำสรุปได้ว่า การพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก เป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เล่นทำงานมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและผู้อื่น จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น รู้จักควบคุมตนเองและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สังคมยอมรับได้ โดยที่ผู้ใหญ่ต้องชี้แจงเหตุผลและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กด้วย

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ดวงเดือน พันธุนาวิณ. (2523: 29-31) ได้สรุปทฤษฎีของโคลเบอร์กว่าได้นำแนวความคิดของเพียเจท มาศึกษาต่อและพบความมนุษย์มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากขึ้นกว่าที่เพียเจทระบุไว้ โคลเบอร์ก ได้แบ่งประเภทของความคิดทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับแบ่งออกเป็นชั้นย่อยๆ ระดับละ 2 ชั้น

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional) อายุ 2-10 ปี **ขั้นที่ 1** เด็กยึดเหตุผลจากการลงโทษ และการอนุโลมตามที่มีอำนาจเหนือกว่าอย่างโตเถียงไม่ได้ การกำหนดว่า สิ่งใดดี หรือไม่ดีนั้นขึ้นอยู่กับผลที่ตามมาทางกาย โดยไม่เกี่ยวกับความหมายหรือคุณค่าของมนุษย์ชาติ **ขั้นที่ 2** การกระทำที่ถูกต้องประกอบด้วย การกระทำซึ่งตนเองพอใจ และบางครั้งบางคราวก็ทำให้ผู้อื่นพอใจด้วย มีพื้นฐานของความยุติธรรม การตอบแทนและการแบ่งปันสวนเทากัน แต่เด็กยังตีความหมายของพื้นฐานเหล่านี้ออกมาในแง่ของผลทางกายและการปฏิบัติทางกาย เช่น "ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะทำให้เธอบ้าง" กล่าวคือ เป็นการตอบแทน หรือการแลกเปลี่ยน ซึ่งมิใช่เกิดจากความซื่อสัตย์ กตัญญู หรือยุติธรรม

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional) อายุ 10-16 ปี **ขั้นที่ 3** เด็กพยายามทำตัวเป็น "เด็กดี" คือ พฤติกรรมต่างๆ ที่สังคมเห็นว่าดีเด็กจะมีภาพพจน์ของพฤติกรรมเหล่านั้นและพยายามปฏิบัติตาม เริ่มให้ความสำคัญกับการตัดสินพฤติกรรมโดยพิจารณาจากเจตนา (Intention) ของผู้กระทำ เช่นกล่าวว่า "เขาเป็นเด็กดี" เป็นต้น เด็กจะพยายามประพฤติปฏิบัติสิ่งต่างๆ เพื่อเป็นที่ยอมรับว่าเขาเป็น "เด็กดี" **ขั้นที่ 4** บุคคลจะยึดถือและเคารพต่อผู้บังคับบัญชา กฎที่แน่นอนและยึดถือระเบียบของสังคม พฤติกรรมที่ถูกต้องประกอบด้วย การทำหน้าที่ของตนเอง เคารพต่อผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามระเบียบวินัยทางสังคม ถือว่าบุคคลจะได้รับการยกย่อง เนื่องจากปฏิบัติตามหน้าที่

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional) อายุ 16 ปีขึ้นไป **ขั้นที่ 5** บุคคลยึดถือสังคมสัญญา (Social Contract) โดยทั่วไป และกฎหมาย การกระทำที่ถูกต้อง มักจะตีความหมายออกมาในแง่ของสิทธิทั่วไป และในแง่ของมาตรฐานซึ่งสังคมโดยส่วนรวมเห็นพ้องต้องกัน แต่พร้อมกันนั้นก็เน้นถึงความเป็นไปได้ของการแก้ไขกฎหมายในแง่การ พิจารณาอย่างมีเหตุผล เพื่อประโยชน์อันพึงได้รับของสังคมมากกว่าที่จะยึดถือกฎหมายอย่างเคร่งครัดแบบขั้นที่ 4 **ขั้นที่ 6** บุคคลจะมีการตัดสินใจตามมโนธรรม และการเลือกกฎเกณฑ์ศีลธรรมด้วยตนเอง ตามความเข้าใจเชิงตรรกะ มีความเป็นสากล และมีความคงที่สม่ำเสมอ กฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นนามธรรม มิใช่รูปธรรมแบบบัญญัติ 10 ประการ (Ten Commandments) เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความ ยุติธรรม การตอบแทนแลกเปลี่ยน หรือความร่วมมือ และความเสมอภาคของสิทธิมนุษยธรรมเป็นสากล และเคารพใน

ศักดิ์ศรีของความเปนครนในแต่ละบุคคลด้วย สรุปลงได้ว่า การพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่ยังเด็กได้มีโอกาสติดต่อกับผู้อื่นนั้น จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางจริยธรรมมิใช่การรับรู้จากการพู่สอนจากผู้ใหญ่หรือผู้อื่น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทตนเองและผู้อื่น

ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของเมาเรอร์ (Mowrer) ได้สรุปทฤษฎีของเมาเรอร์ไว้ว่า การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลแต่ละคนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์มาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้นคือความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเอง เมื่อโตขึ้นทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดู โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของทารกและเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอนดังต่อไปนี้จุดเริ่มต้นอยู่ที่การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น หิว ก็ได้ดื่มนม รอนได้อาบน้ำ ยุ่งกั๊กก็มีผู้มาปดให้ เมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบาย พอใจ และมีความสุข ความสุขนี้จะรุนแรงมาก และติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น ขั้นตอนต่อมาคือในขณะที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการจนรู้สึกพอใจ และมีความสุข การรับรู้ขั้นตอนต่อมาของเด็กคือความสุข ความพอใจของเด็ก ที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่างๆ การปรากฏตัวของมารดาทำให้เกิดความสุขความพอใจ การรักการพอใจมารดานั้นจะต้องเกิดด้วยการเรียนรู้เช่นนี้ในทางตรงกันข้าม หากเด็กหิวและไม่ได้กินหรือกินเมื่อไม่หิว เด็กจะไม่เกิดความสุขความพอใจเด็กจะไม่มีรากฐานของการเรียนรู้ที่จะรักและพอใจมารดาของตน เมื่อการเรียนรู้ครั้งแรกเกิดขึ้นแล้ว จึงเป็นการเรียนรู้ขั้นที่สองต่อไปกล่าวคือ มารดายอมมาควบคุมกับคำอบรมสั่งสอนเด็ก ด้วยคำพูดหรือการกระทำต่างๆ ต่อมาเด็กจึงจะมีความสุข เลียนแบบมารดาทางคำพูด การกระทำ หรือทำตามที่มารดาสั่งสอน ความสุขความพอใจที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นการไร้รางวัล หรือชมเชยตนเองโดยไม่หวังผลจากภายนอก เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนทั้งทางดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้ที่ตนรักพอใจ เช่นถ้าเด็กเห็นมารดาสุขุมหรือยิ้มเมื่อเด็กสุขุมบ้าง ก็จะมีมีความสุขความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรัก ลักษณะที่แสดงถึงการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ของบุคคลนั่นเอง โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กที่มีอายุระหว่าง 8-10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่มีบรรลุลักษณะทางจิตอย่างสมบูรณ์จึงเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองได้ปฏิบัติอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เช่น ในการตอบโต้เมื่อเด็กเกิดความรู้สึกคับข้องใจ หรือเมื่อเกิดความกลัว ในการมีความรักและการมีอารมณ์ขัน ผู้ที่ขาดวินัยในตนเองเพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ดังที่ไดกล่ามาแล้ว จะกลายเป็น บุคคลที่ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำ และอาจกลายเป็นผู้ทำผิดกฎหมาย และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอ ในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรรมเรื้อรังหมดโอกาสที่จะแก้ไขสรุปลงได้ว่า การเกิดวินัยของตนเองนั้น มีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิด ถึงวัยเจริญเติบโต โดยจุดที่สำคัญนั้นคือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างในการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นพื้นฐานในดานอุปนิสัย หรือวินัยที่จะเกิดขึ้นกับเด็กต่อไป (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523: 6-9)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (Bandura) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับภาพแวดล้อมโดยกล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบกายของมนุษย์ โดยทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลต่อกันและกันเสมอ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สิ่งแวดล้อมนี้อาจหมายถึงมนุษย์ด้วยกันเอง เช่น

ผู้สอนเป็นต้นแบบ สำหรับผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน หรืออาจหมายถึงสิ่งอื่นๆ ได้ทั้งสิ้น เช่น วิทยุ หนังสือ หรือสื่ออื่นๆ ที่มีบทบาทเป็นต้นแบบ ในขณะที่ผู้เรียนสังเกต เผาผลาญ หรือรับรู้ซึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของทฤษฎีนี้ (ณรุทธ สุทธิจิตต. 2541: 84-86)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของอีริกสัน (Erikson) อีริก อีริกสัน เป็นจิตวิทยากรกลุ่มจิตวิเคราะห์ ให้ศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์และเชื่อว่าการกระทำของบุคคลจะขึ้นอยู่กับเหตุผล เขาให้ความสำคัญของวัยเด็กกว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่มาตั้งแต่ต้นเตนสำหรับเด็ก ถ้าสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เขาจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความไว้วางใจผู้อื่น แต่ถาเด็กประสบสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ประสบการณ์รอบตัวดังกล่าวจะทำให้เด็กขาดความสุข และเด็กจะมองโลกในแง่ร้าย และขาดความมั่นใจในตนเองจะเห็นได้ว่าเวลาที่บุคคลจะสามารถพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีขึ้นได้สภาพแวดล้อมทั้งทางบางและโรงเรียนมีส่วนช่วยปูพื้นฐานบุคลิกภาพที่เหมาะสมให้กับเด็กสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของสังคมบันดูรา และทฤษฎีการพัฒนาทางบุคลิกภาพของอีริกสันนั้น สิ่งแวดล้อมและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีบทบาทและอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของเด็ก ตัวสิ่งแวดล้อมหรือบุคคลรอบข้างดี จะส่งผลให้เด็กมองโลกในแง่ดี มีความมั่นใจในตนเอง เกิดความไว้วางใจผู้อื่นมีบุคลิกภาพดีทุกดาน

3.5 การส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

กรมวิชาการ (2537: 12) ได้นแนะแนวทางในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศที่มีการผ่อนคลาย
2. ให้โอกาสเด็กริเริ่มทำกิจกรรมอย่างอิสระ
3. สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
4. เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันสร้างข้อตกลง
5. แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลง ให้กำลังใจ
6. ทบทวนสิ่งที่เด็กได้กระทำ โดยการถามหรือชมเชย

กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2542ก: 80 –81) กล่าวถึง หลักการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย นี้

1. มีเจตคติที่ดีกับเด็ก การสอนวินัยต้องค่อยเป็นค่อยไป ใส่ใจและพยายามในการสร้างด้วยการใช้สัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ให้คำแนะนำชี้แจงถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกตอง ผูกเด็กใหญ่จักการบังคับตนเองอย่างมีเหตุผล ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำถูกตองและชมเชย ใช้วิธีการชักจูงใจให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากกว่าการบังคับ โดยคำนึงถึงความรู้สึกจิตใจของเด็ก และความสามารถของเด็กในการพัฒนาตามระดับอายุ การสอนวินัยเด็กด้วยความรักและให้สิ่งที่ดีที่สุกกับเด็ก จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีกับการมีวินัย

2. ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง ด้วยการให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อเด็กเล่นกับเพื่อนหรือมีปัญหาในการเล่น เด็กควรได้รู้ว่า ทำไมต้องมีวินัย พฤติกรรมใดที่ยอมรับได้และพฤติกรรมใดที่ผิดเมื่อผิดแล้วต้องแก้ไข เพราะหากเกิดฐ้าแล้วไปแก้ไข จะทำให้เด็กคับข้องใจ

3. สรางให้เด็กมีความรับผิดชอบตอหนาที่และงานที่ได้รับมอบหมายด้วยการติดตามให้ขอมูลย้อนกลับ ชี้แนะ ไม่ตีหรือวากลาวให้เด็กเสียใจ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับผู้อื่นให้เด็กรู้สึกวาเปนปมตอย แต่ประเมินให้เด็กเห็นถึงการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองและข้อควรตองแก้ไข

4. ให้การยกยอชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดี อยาพูดถึงสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กจะไม่เขาใจ เช่น ทำดีไปเถอะ โตขึ้นแล้วจะดีเอง เด็กไม่ทราบ หรือใจค้ายาก เด็กไม่เขาใจ เช่น คนดีเปนคนเก่ง เปนตน ในขณะที่ที่ฝึกเด็ก เด็กอาจจะดี้อันบาง เอาแต่ใจตนเองบาง ตองให้อภัยเอาแต่ใจ5. การฝึกวินัยตองสม่ำเสมอ เราไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ในทันทีทันใดตองฝึกซ้ำๆ อย่างตอเนื่อง เพื่อให้เด็กซึมซับไปเปนนิสัย เมื่อผิดตองลงโทษทันทีเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องถ้าเด็กทำดีตองชมเชย

กาญจนา หาลิตะพันธ์ (2517: 203–204) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการพัฒนานักเรียนให้มีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. สรางความสามัคคี ฝ้าหนึ่งใจเดียวกันขึ้นในหอเรียน ให้ทุกคนมีความรู้สึกวามีส่วนรวมกัน และยอมเสียสละเพื่อหมู่คณะ

2. สรางความรู้สึกให้เด็กเห็นวามีความสำคัญตอหมู่คณะ

3. จัดหอเรียนให้มีบรรยากาศเต็มไปดวด้วยความเคารพ และเชื่อถ้อกัน และพยายามสรางความเป็นกันเองภายในหอเรียน

4. ครูควรใช้วิธีแนะแนวทางนักเรียน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นวาคูเชื่อในคุณค่าของนักเรียนนอกจากนี้ควรสรางความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็กดว

5. ครูยอมรับเด็กทุกคน นอกจากนี้การเตรียมการสอน และกิจกรรมควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. พยายามศึกษาเด็กเปนรายบุคคล เพื่อนำไปเปนเครื่องมือแกปัญหาทางวินัยครูควรพิจารณาเหตุการณ์ทีละเหตุการณ์ เมื่อมีการกระทำผิดทางวินัย ควรพิจารณาความตองการ และประวัติชีวิตของเด็กที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้น จะไม่มีการลงโทษเพื่อเปนตัวอย่างแก่กลุ่มแต่จะให้มีการเรียนรูเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลทีกระทำผิดนั้น

7. ครูควรศึกษาพฤติกรรมของเด็กตามวิธีวิทยาศาสตร์ หาเหตุผลของพฤติกรรมและวิธีเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งการหัดให้เด็กรับผิดชอบในการแกปัญหาต่างๆ ครูควรช่วยให้เด็กเขาใจเหตุผลของมาตรฐานและกฎต่างๆ ควรให้เด็กได้เห็นผลของพฤติกรรมของตน ครูบอกขอบเขตต่างๆ ของพฤติกรรมซึ่งเปนที่ยอมรับของสังคมตอจากนั้นให้เด็กช่วยวางกฎเอง

8. ครูช่วยให้เด็กเขาใจตองของพฤติกรรมของตน และของผู้อื่น ตลอดจนหาหนทางทีเหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง

9. ไม่ควรใช้การห้ามเปนเครื่องอบรมทางวินัย ควรใช้วิธีช่วย ให้ทำในสิ่งที่ถูกตองการเสริมสรางความมีวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เปรียบเสมือนการเตรียมให้เด็กเปนผู้ใหญ่ทีดีในอนาคต มีพฤติกรรมทีแสดงออกเปนที่ยอมรับของสังคม ความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม การสรางเสริมวินัยให้บังคับขึ้นกับนักเรียนมีหลักการ ดังนี้

1. สร้างสัญลักษณ์และคำขวัญ
2. สนับสนุนการเป็นผู้นำ เพื่อสร้างคุณค่าทางบวกให้แก่โรงเรียน
3. ต้องทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ และเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งกฎเกณฑ์ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
5. สร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้ชัดเจนการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองสรุปก็คือ การที่ครูสร้างบรรยากาศที่มีการผ่อนคลายให้เด็กได้มีโอกาสคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนับสนุนและชื่นชมเด็กเมื่อเกิดการปฏิบัติตามให้กำลังใจเมื่อเกิดการผิดพลาด ครูไม่ควรลงโทษหรือดูเด็กให้เด็กเห็นว่าตนมีความสำคัญต่อส่วนรวม

การจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย

เบญจา แสงมลิ (2545: 23-26) กล่าวว่า หลักการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก วัตถุประสงค์ การจัดโปรแกรมสำหรับเด็กของโรงเรียนในสมัยก่อนขึ้นอยู่กับความตั้งใจของครู ครูจะสอนอะไร ครูคิดว่าเด็กควรจะเรียนอะไร ควรจะต้องทำอย่างไร ครูก็จัดอย่างนั้น เพราะเชื่อว่าความรู้จะต้องอยู่ในเนื้อหาของความรู้ แต่โรงเรียนในสมัยนี้เชื่อว่าอยู่ที่การทำกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อครูจะได้จัดกิจกรรมสำหรับเด็กให้ได้ดี ควรจะได้ศึกษาหลักการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ควรมีการวางแผน โดยคำนึงถึงเนื้อหาหรือประสบการณ์ ซึ่งจะจัดให้เด็กได้รับความรู้อย่างเต็มที่ เหมาะสมกับความต้องการ ระยะเวลาความสนใจ ความสามารถของเด็กวัยนั้นการวางแผนที่ดีจะช่วยแก้ปัญหาไขว่คว้าในการสอนไปสู่ความสำเร็จประโยชน์ที่จะได้รับการวางแผน คือ
    1. การวางแผนจะช่วยให้เชื่อมั่น และมั่นใจขึ้น
    2. การวางแผนจะช่วยให้ระมัดระวังและเชื่อได้ว่า จุดมุ่งหมาย เนื้อหาอุปกรณ์และกิจกรรมและการประเมินผลประสานกัน
    3. การวางแผนทำให้การสอนได้ผลคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป ได้ผลทั้งครูและเด็ก
    4. การวางแผนเชื่อได้ว่ากรยกตัวอย่าง และการใช้ภาพประกอบได้อย่างเพียงพอ
    5. การจัดกิจกรรมโดยมีการวางแผนช่วยเด็กเป็นรายบุคคลได้ดีกว่าผลจากการที่วางแผนในการจัดกิจกรรมจะทำให้การจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่อเนื่องกัน
    6. การวางแผนการจัดกิจกรรม ช่วยให้การวัดผลไปสู่จุดมุ่งหมายดีขึ้น
    7. การวางแผนล่วงหน้าทำให้เชื่อได้ว่าการทำงานจะยืดหยุ่นได้ดีขึ้น
    8. การจัดกิจกรรม ครูจะต้องเข้าใจพื้นฐานความต้องการ ความสนใจระยะความสนใจความสามารถของเด็ก เพื่อประกอบการพิจารณาจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก
    9. กิจกรรมภายในห้องเรียนควรเตรียม และจัดตารางกิจกรรม ให้เขาลักษณะที่ยืดหยุ่นได้
    10. กิจกรรมประจำวัน ควรจะจัดให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย อยางและจัดให้สลับกัน
- ด้วย

11. กิจกรรมต่างๆ ควรจะจัดให้มีประเภทที่นักเรียนแบ่งกันทำเป็นหมู่ย่อยๆ ด้วยเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือกัน และได้แสดงออกเป็นรายบุคคล ในการทำงานหมู่ย่อยนี้ควรมีทั้งที่ครูจัดหมู่ให้ และทั้งที่เด็กเลือกเพื่อนร่วมงานในหมู่ย่อยกันเอง

12. ในการจัดกิจกรรมแต่ละวัน ควรสนับสนุนให้มีโอกาสและเวลาสำหรับครูและเด็กได้เตรียมรวมกัน

13. กิจกรรมประจำวัน เด็กควรจะได้มีโอกาสอย่างเพียงพอที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เช่น ที่เกี่ยวกับดนตรีและศิลปะซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีทัศนคติต่างๆ อันเหมาะสม มีความสนใจที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนมีความซาบซึ้งและมีรสนิยมนที่ดี

14. เด็กควรมีโอกาสสร้างและใช้ศิลปะและการสร้างสรรค์ตามระดับที่เหมาะสมกับวัย

15. ควรให้เด็กได้เล่นทั้งในร่มและกลางแจ้ง เพื่อให้เล่นเครื่องเล่นและเกมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมความเจริญเติบโตของร่างกายและความสามารถในการใช้มือแขนและขา

16. กิจกรรมแต่ละวัน เด็กควรจะได้มีโอกาสทำงาน พักผ่อน เล่นและหาความบันเทิงไปพร้อมๆ กันด้วย

17. แต่ละวันควรจัดกิจกรรมโดยมุ่งให้เด็กรู้จักทำงานอย่างอิสระและเป็นหมู่ ทั้งหมู่เล็กและทั้งชั้น เพื่อฝึกฝนทักษะในการทำงานเป็นทีมและการอิสระ

18. กิจกรรมประจำวันควรมีทั้งที่เด็กเลือกทำเอง และทั้งกิจกรรมที่ครูจัดให้ทำกำหนดให้การจัดเวลาและตารางกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้เจริญพัฒนาพร้อมกันทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาในการจัดเวลาและตารางกิจกรรมสำหรับเด็ก ครูควรจะได้คำนึงถึง

1. การพักผ่อนและทำงานให้สมดุลกัน

2. ระยะเวลาที่จะต้องให้เด็กอยู่หนึ่งๆ ควรจะเป็นระยะเวลาสั้นๆ ประมาณ 7-15 นาทีเป็นอย่มาก เพราะเด็กเปื่อง่าย และโดยธรรมชาติไม่ชอบอยู่หนึ่งๆ ชอบเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

3. หลังจากเด็กเล่นหรือมีกิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายมาเหนื่อย ควรจะให้พักผ่อนรับประทานอาหาร

4. การจัดวางตารางกิจกรรมควรจะให้สลับกันไปประหวางกายบาง ยากบางเพื่อเด็กจะได้ไม่เคร่งเครียดจนเกินไป

5. ควรจะจัดให้เด็กได้มีระยะพักนอน พอหายเหนื่อยสัก 5-10 นาทีหลังจากมีกิจกรรมหนักๆ

6. การแบ่งเวลาให้เหมาะสมสำหรับเด็ก ครูควรกำหนดเวลาไว้โดยประมาณว่าในวันหนึ่งๆ ควรจะให้เด็กทำงานสักกี่นาที เล่นสักกี่นาที เช่น

ตรวจสอบสุขภาพ 10 นาที

สนทนา 30 นาที

เพลง-ดนตรี 30 นาที

นิทาน 20 นาที

เล่นกลางแจ้ง 20 นาที

- รับประทานอาหารว่าง 15 นาที
- ศิลปะและการสร้างสรรค์ 30 นาที
- กิจกรรมอิสระ 15 นาที
- รับประทานอาหารกลางวัน 1 ชั่วโมง
- พักผ่อนกลางวัน 2 ชั่วโมง
- เกมการศึกษา 30 นาที

การจัดตารางกิจกรรมอาจเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ในเรื่องเวลาและกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กการเลือกกิจกรรม อายุและความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมของเด็กเป็นดังนี้

1. เด็กอายุระหว่าง 3 ขวบ ชอบกิจกรรมที่จับด้วยตนเอง
2. เด็กอายุระหว่าง 5 ขวบ ชอบกิจกรรมที่เห็นผลทันตา
3. เด็กอายุระหว่าง 5 - 8 ขวบ มีความคิดคำนึงสูงขึ้นการเลือกกิจกรรมจะต้องให้อยู่ในความสนใจของเด็ก หลักในการเลือกกิจกรรมสำหรับเด็กควรจะเป็นกิจกรรมที่มีคุณลักษณะ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมซึ่งเด็กเคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น จากนิทานที่ครูเล่าหรือจากภาพในหนังสือที่ครูอ่านให้เด็กฟังจากเพลงหรือสิ่งที่เด็กเคยเห็นมาแล้ว

- 1.1 เด็กใช้ความสามารถในการสนองตอบตนเอง
- 1.2 กิจกรรมที่ช่วยขยายประสบการณ์ให้แก่เด็ก
- 1.3 กิจกรรมซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสุขภาพและความเจริญเติบโตให้แก่เด็ก

- 1.4 กิจกรรมซึ่งทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานบันเทิงการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย ควรมีการวางแผน เนื้อหาของกิจกรรมเหมาะสมกับเด็กในวัยจัดตารางกิจกรรมใหม่มีลักษณะยืดหยุ่นได้ จัดให้มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้อย่าง ง่าย ง่ายให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมและสนับสนุนให้ครูและเด็กเตรียมกิจกรรมแต่ละวันร่วมกัน การจัดกิจกรรมควรแบ่งเด็กเป็นหมู่ย่อยๆ เพื่อให้เด็กมีโอกาสช่วยเหลือกัน จะได้เห็นการแสดงออกเป็นรายบุคคล และควรให้เด็กเล่นกิจกรรมทั้งในร่มและกลางแจ้ง เพื่อที่จะส่งเสริมการเจริญเติบโตของร่างกาย ความสามารถในการเคลื่อนไหว ควรจัดเวลาการพักผ่อน และกิจกรรมให้สมดุลกัน เช่น อาจกำหนดให้ในวันหนึ่งๆ เด็กควรเล่นกิจกรรมกี่นาที พักกี่นาที เพื่อจะทำให้กิจกรรมนั้นๆ เกิดความสนุกสนาน ทำให้เด็กเกิดความต้องการอยากทำกิจกรรมเอง ทำให้เกิดความรู้อและการพัฒนาการควบคู่กันอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

ต้องจิตต์ จิตดี (2547: 64) ได้ศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรี ตามแนวคาร์ล ออร์ฟ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ .05

ศศิพันธ์ นิลจันทร์ (2547: 55) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นิทานที่มีต่อควมามีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถานรับเลี้ยงเด็กดววงประทีป มูลนิธิดวงประทีปชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานมีพฤติกรรมควมามีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 0.1

ไบรอันท์ (Bryant. 1971: 4854-B) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนที่มีความเชื่อต่างกัน โดยให้ครูบรรยายลักษณะของนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนกับนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน กลุ่มละ 20 คน พบว่า เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีวินัยในตนเองมากกว่าปรับตัวได้ดีกว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความอดทนมากกว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาส่งเสริมควมามีวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ควรเป็นวัยที่เกิดจากการเรียนรู้มิใช่เกิดจากการบังคับ เกิดความรู้และความเข้าใจที่เกิดประโยชน์ต่อตัวเด็กเองและสังคมโดยรวม ดังนั้นจึงควรจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เกิดผลดีต่อตัวเด็กในเรื่องวินัยในตนเอง

4. การสร้างเสริมสุขภาพ

4.1 ความหมายของสุขภาพ

องค์การอนามัยโลกได้เสนอานิยามของ “สุขภาพ” ว่าสุขภาพหมายถึง ภาวะที่เป็นสุขสมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางอารมณ์ และจิตวิญญาณภายในกาย ขณะที่พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “สุขภาพ” คือภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุลแนวคิดพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender’s Health Promotion Model) มาใช้ในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้านประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ (Health Responsibility) ด้านการออกกำลังกาย (Physical Activity) ด้านโภชนาการ (Nutrition) ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) ด้านการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Growth) ด้านการจัดการความเครียด (Stress Management) ซึ่งถ้าผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพได้ครบทั้ง 6 ด้านดังกล่าวก็จะเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและมีความสุข (สุภาวดี พงสุภา. 2552)

สุขภาพเป็นสภาวะ และเป็นสภาวะที่สมบูรณ์ ทางกาย ทางใจ ทางสังคมและทางจิตวิญญาณ หรือภาวะที่ปราศโรคภัยไข้เจ็บ และเป็นภาวะปกติสุขอย่างสมบูรณ์ ทั้งมิติทางด้านร่างกายจิตใจ และสังคม มิใช่เพียงแต่ปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น หรือ สภาวะความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และสภาพความเป็นอยู่ทางสังคม ซึ่งมีใช่เพียงแต่การปลอดโรคหรือความทุพพลภาพเท่านั้น (อำพล จินดาวัฒน์. 2547)

สรุปได้ว่าการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นการสร้างความสมบูรณ์และความสมดุลของคนทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ให้อยู่ในสภาวะที่ปราศจากโรคและความพิการ รวมถึงการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

อย่างปกติสุข การมีสุขภาพดีเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีรวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4.2 การสร้างเสริมสุขภาพ

การดูแลสุขภาพตนเอง เป็นกระบวนการที่บุคคลกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันการเกิดโรคและการเจ็บป่วย การรักษาอาการผิดปกติและการเจ็บป่วย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้ใช้คำว่า “สร้างเสริมสุขภาพ” แทนคำว่า “การส่งเสริมสุขภาพ” เพื่อให้มีความหมายที่กว้างและครอบคลุมยิ่งขึ้นและคำนี้ได้ปรากฏในพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ.2542 โดยให้ความหมายว่าการสร้างเสริมสุขภาพ คือ การใดๆ ที่มุ่งกระทำเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพะทางกาย จิตและสังคม โดยการสนับสนุนพฤติกรรมบุคคล สภาพสังคมและสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่การมีร่างกายแข็งแรง สภาพจิตใจที่สมบูรณ์ อายุยืนยาวและคุณภาพชีวิตที่ดี (อำนาจ ศรีรัตนบัลลังก์. 2547)

องค์การอนามัยโลก (WHO,1986) ให้ความหมายการสร้างเสริมสุขภาพในกฎบัตรออตตาวาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ(Ottawa Charter for Health Promotion)หมายถึงกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนเพิ่มความสามารถในการควบคุมและสร้างเสริมสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้นเพื่อให้บรรลุการมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจและสังคม ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต้องมีความสามารถในการบ่งบอกและตระหนักถึงความปรารถนาของตนเอง สามารถที่จะกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองได้ สามารถเปลี่ยนหรือปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยที่สุขภาพมีความหมายในทางบวกหรือเป็นวิถีชีวิต

เพนเดอร์ (Pender 1987: 4, 57) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มระดับความสมบูรณ์ และการบรรลุเป้าหมายในชีวิตของบุคคลครอบครัว ชุมชน และสังคม นอกจากนี้ เพนเดอร์ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่สำคัญของวิถีชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ทั้งสององค์ประกอบนี้มีพื้นฐานในการมุ่งหมายที่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่าการสร้างเสริมสุขภาพเป็นการกระทำของบุคคลเพื่อให้มีสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เป็นกระบวนการในการเพิ่มสมรรถนะบุคคลสามารถควบคุมและเสริมสร้างสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้น

4.3 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพตามแนวคิดของเพนเดอร์ ประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ กิจกรรมและการออกกำลังกาย โภชนาการสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การเจริญทางจิตวิญญาณและการจัดการกับความเครียด (ศศิกาญจน์ สกุลปัญญาวัฒน์. 2557)

มนุษย์แสดงพฤติกรรมแตกต่างกันไปขึ้นกับปัจจัยด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อมและเงื่อนไขซึ่งสิ่งที่แสดงออก อาการ บทบาท ลีลา ท่าที ความประพฤตินี้มีผลต่อสุขภาพทั้งทางที่ดีและไม่ดี ถือเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทั้งนั้น สำหรับพฤติกรรมที่ควรทราบเพื่อประกอบการพิจารณาสร้างเสริมสุขภาพมี ดังนี้

พฤติกรรมสุขภาพ (Health Behavior)

พฤติกรรมสุขภาพ คือ แนวคิดเกี่ยวกับทั้งพฤติกรรมภายนอก (Overt behavior) และพฤติกรรมภายใน (Covert behavior) ซึ่งพฤติกรรมภายนอก ได้แก่ การปฏิบัติที่สามารถสังเกตและมองเห็นได้ ส่วน

พฤติกรรมภายใน ได้แก่ องค์ประกอบทางจิตวิทยา (Psychological factors) ซึ่งมีความคิดความเชื่อ การรับรู้ แรงจูงใจ ค่านิยม ทศนคติและความคาดหวัง โดยในทางพฤติกรรมศาสตร์เชื่อว่า องค์ประกอบเหล่านี้มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ซึ่งจากการทบทวนการให้ความหมายพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีความหมายคล้ายคลึงกัน คือเป็นการแสดงออกของบุคคลทั้งภายในและภายนอกที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำสิ่งที่มีผลต่อสุขภาพ โดยจะขอยกตัวอย่างพฤติกรรมสุขภาพที่ควรรู้ ดังนี้

1. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Behavior) เป็นพฤติกรรมที่คนปฏิบัติเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในที่นี้คำว่าสุขภาพรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ซึ่งตัวอย่างพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ พฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมการบริโภคอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ พฤติกรรมการผ่อนคลายหรือพฤติกรรมการพักผ่อน เป็นต้น

2. พฤติกรรมการดูแลตนเอง (Self Care Behavior) เป็นกิจกรรมการดูแลตนเอง ซึ่งบุคคลครอบครัว ชุมชน ทำหน้าที่ดูแลตนเองนับตั้งแต่การป้องกันโรคไม่ให้เจ็บป่วย การส่งเสริมสุขภาพให้ร่างกายแข็งแรง การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจภายหลัง

3. พฤติกรรมเสี่ยง (Risk Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เมื่อบุคคลปฏิบัติไปแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ เช่น เกิดโรคหรือการบาดเจ็บตัวอย่างพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมการบริโภคอาหารไขมัน พฤติกรรมการขับชี่ยานพาหนะโดยไม่เคารพกฎจราจร พฤติกรรมการเที่ยวหญิงบริการหรือพฤติกรรมการเสพสารเสพติด เป็นต้น

4. พฤติกรรมการป้องกันโรค (Preventive Behavior) หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคขึ้น ได้แก่ การไม่สูบบุหรี่ การสวมหมวกกันน็อก การคาดเข็มขัดนิรภัยขณะขับชี่ยวดยานพาหนะ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น

5. พฤติกรรมการเจ็บป่วย (Illness Behavior) หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติเมื่อมีอาการผิดปกติหรือเมื่อรู้สึกว่าคุณเองเจ็บป่วย ได้แก่ การถามบุคคลอื่นหรือผู้ใกล้ชิดเกี่ยวกับอาการของตน การเพิกเฉยการแสวงหาการรักษา การหลบหลีกจากสังคม เป็นต้น

6. พฤติกรรมบทบาทคนเจ็บ (Sick role Behavior) หมายถึง การปฏิบัติพฤติกรรมของผู้ที่ทราบแล้วว่าตนเองเจ็บป่วย โดยอาจทราบจากความคิดเห็นของผู้อื่น หรือ เป็นความคิดเห็นของผู้ป่วยเอง

7. พฤติกรรมด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วยที่พบเห็นโดยทั่วไปในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมซึ่งเป็นพฤติกรรมด้านลบ ในที่นี้จะกล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมทางด้านลบ ที่มีผลต่อสุขภาพที่สำคัญๆ ดังนี้ ได้แก่

7.1 พฤติกรรมทางลบที่มีผลต่อการเกิดโรคติดต่อ เช่น พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ก่อให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

7.2 พฤติกรรมทางลบที่มีผลต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อ เช่น พฤติกรรมการบริโภคอาหารผิดหลักโภชนาการและมีสารปนเปื้อน พฤติกรรมการดื่มสุราและสูบบุหรี่ พฤติกรรมที่ไม่ออกกำลังกายและพฤติกรรมการขับชี่รถโดยไม่เคารพกฎจราจร เป็นต้น

7.3 พฤติกรรมด้านลบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมและกระแสการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม ทำให้ประเทศไทยมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น สิ่งที่มาคือ มีการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เกิดมลพิษ มลภาวะทั้งในดิน น้ำ และอากาศ

7.4 พฤติกรรมด้านลบที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงจากการทำงาน เช่น พฤติกรรมเสี่ยงจากการทำงาน ภาคเกษตรกรรม พฤติกรรมเสี่ยงจากการทำงานภาคอุตสาหกรรมและพฤติกรรมเสี่ยงจากการทำงานภาคบริการจะเห็นว่าพฤติกรรมสุขภาพเกิดขึ้นได้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากการเรียนรู้ การรับรู้ ทศนคติ ค่านิยม การเลียนแบบและการถูกบังคับตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่นๆ การปฏิบัติซึ่งเป็นพฤติกรรมทั้งด้านบวก (Positive behavior) และด้านลบ (Negative behavior) ซึ่งพฤติกรรมทางด้านลบเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพที่ยิ่งใหญ่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข

ในความหมายของ "สุขภาพ" ในปัจจุบันมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ด้วยกันคือ

1. สุขภาพกาย หมายถึง สภาพที่ดีของร่างกาย กล่าวคือ อวัยวะต่างๆอยู่ในสภาพที่ดีมีความแข็งแรงสมบูรณ์ ทำงานได้ตามปกติ และมีความสัมพันธ์กับทุกส่วนเป็นอย่างดี และก่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในการทำงาน

2. สุขภาพจิต หมายถึง สภาพของจิตใจที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีจิตใจเบิกบานแจ่มใส มิให้เกิดความคับข้องใจหรือขัดแย้งในจิตใจ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

3. สุขภาพสังคม หมายถึง สภาพที่ดีของปัญญาที่มีความรู้ทั่ว รู้เท่าทันและความเข้าใจอย่างแยกได้ในเหตุผลแห่งความดีความชั่ว ความมีประโยชน์และความมีโทษซึ่งนำไปสู่ความมีจิตอันดีงามและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

4. สุขภาพศีลธรรม หมายถึง บุคคลที่มีสภาวะทางกายและจิตใจที่สุขสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติสัมพันธ์และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีและมีความสุข

สรุปว่า พฤติกรรมสุขภาพ คือ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมภายนอก (Overt behavior) และพฤติกรรมภายใน (Covert behavior) ทั้งด้านร่างกายและจิตใจอันมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เป็นการปฏิบัติและงดเว้นการปฏิบัติสิ่งที่มีผลต่อสุขภาพ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ การวิจัยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ 1-ตารางที่ 44

ตารางที่ 1 จุดหมาย มาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

จุดหมาย	มาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ตัวบ่งชี้
<p>การจัดหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการ ตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการ เรียนรู้ต่อไป จึงกำหนด จุดหมายเพื่อให้เกิดกับ เด็กเมื่อจบการ ศึกษาในระดับปฐมวัย ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ร่างกายเจริญเติบโต ตามวัย แข็งแรง และมี สุขุณิสัยที่ดี 2. มีสุขภาพจิตดี มี สุขุณิสัยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดี งาม 3. มีทักษะชีวิตและ ปฏิบัติตนตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง มีวินัย และอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข 4. มีทักษะการคิด การใช้ ภาษาสื่อสาร และการ แสวงหาความรู้ได้ เหมาะสมกับวัย 	<p>หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน 12 มาตรฐาน ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย 2 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขุณิสัยที่ดี มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน 2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม 3. พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย 3 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และ ความเป็นไทย มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติ ตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 4. พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการ เรียนรู้ มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมี ความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย 	<p>ตัวบ่งชี้ เป็น เป้าหมายในการ พัฒนาเด็กที่มี ความสัมพันธ์ สอดคล้องกับ มาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์</p> <p>สภาพที่พึงประสงค์ สภาพที่พึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมหรือ ความสามารถตามวัย ที่คาดหวังให้เด็กเกิด บนพื้นฐานพัฒนาการ ตามวัยหรือความ สามารถตาม ธรรมชาติในแต่ละ ระดับอายุ เพื่อ นำไปใช้ในการ กำหนดสาระการ เรียนรู้ในการจัด ประสบการณ์และ ประเมินพัฒนาการ เด็ก โดยมี รายละเอียดของ มาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึง ประสงค์</p>

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 1 ร่างกาย เจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
1.1 น้ำหนักและ ส่วนสูงตามเกณฑ์	1.1.1 น้ำหนักและ ส่วนสูงตามเกณฑ์ ของกรมอนามัย	พัฒนาการด้านร่างกายของเด็ก ปฐมวัยหมายถึง การเจริญเติบโต ทางด้านร่างกาย การเจริญเติบโตนี้คือ การที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงด้าน น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น ร่างกายสูงขึ้น มีความ กว้าง และความหนาของร่างกาย เพิ่มขึ้นกล้ามเนื้อมีกำลังมากขึ้น ระบบ ประสาทต่างๆทำหน้าที่อย่างถูกต้อง ตามระบบ	-กิจกรรม เคลื่อนไหวประกอบ เพลง เช่น เพลง โรงเรียนของเราน่า อยู่ เพลงจำใจผลไม้ ไทย ฯลฯ
1.2 มีสุขภาพ อนามัย สุขนิสัยที่ดี	1.2.1. รับประทาน อาหารที่มีประโยชน์ และดื่มน้ำที่สะอาด ด้วยตนเอง 1.2.2 ล้างมือก่อน รับประทานอาหาร และหลังจากใช้ ห้องน้ำห้องส้วมด้วย ตนเอง 1.2.3 นอนพักผ่อน เป็นเวลา 1.2.4 ออกกำลังกาย เป็นเวลา	การที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงด้าน น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น ร่างกายสูงขึ้น มีความ กว้าง และความหนาของร่างกาย เพิ่มขึ้นกล้ามเนื้อมีกำลังมากขึ้น ระบบ ประสาทต่างๆทำหน้าที่อย่างถูกต้อง ตามระบบ การจัดการประสบการณ์ด้าน สุขอนามัยและความปลอดภัยมุ่งเน้นให้ เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเลือก รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การ ทำความสะอาดร่างกายและอวัยวะ ต่างๆ การเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างถูก วิธี การล้างมือหลังจากเข้าห้องน้ำและ ก่อนรับประทานอาหาร การแปรงฟัน หลังรับประทานอาหาร การจัด ประสบการณ์เพื่อพัฒนาสุขอนามัยและ ความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยควร คำนึงถึงความปลอดภัยของ สภาพแวดล้อม ภายในโรงเรียน และ เด็กควรได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครู และบุคลากรของโรงเรียนในด้านความ ปลอดภัยทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับประสบ การณ์ที่ดีในการเรียนรู้	-การละเล่นพื้นบ้าน เช่นเกมวิธีข้าวสาร - การปั้นดินน้ำมัน -กิจกรรมประกอบ อาหาร เช่น การคลึงแป้งเป็นลูก กลมๆเพื่อทำ ขนมบัวลอย -การแข่งขันโยนลูก บอลลงตะกร้า -ไตรกีฬา เป็นต้น
1.3 รักษาความ ปลอดภัยของ ตนเองและผู้อื่น	1.3.1 เล่นและทำ กิจกรรมอย่าง ปลอดภัยด้วยตนเอง		

ตารางที่ 3 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
2.1 เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่ว ประสานสัมพันธ์ และทรงตัวได้	2.1.2 กระโดดขาเดียว อยู่กับที่ได้โดยไม่เสีย 2.1.2 กระโดดขาเดียว อยู่กับที่ได้โดยไม่เสีย การทรงตัว 2.1.3 วิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้ 2.1.4 รับลูกบอลโดยใช้มือทั้งสองข้าง	การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนา กล้ามเนื้อใหญ่และการประสานสัมพันธ์ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พัฒนา ความแข็งแรง การทรงตัว การยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้ กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้ เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม ปีนป่ายเล่นอิสระ เคลื่อนไหวร่างกาย ตามจังหวะดนตรี	-การแข่งขันโยนลูกบอลลงตะกร้า
2.2 ใช้มือ-ตา ประสานสัมพันธ์กัน	2.2.1 ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงได้ 2.2.2 เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้อย่างมีมุมชัดเจน 2.2.3 ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 ซม. ได้	การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พัฒนา ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและระบบประสาทตาได้อย่างคล่องแคล่วและ ประสานสัมพันธ์กัน โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม และวัสดุอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว	-กิจกรรมการตัดกระดาษตามเส้นโค้งได้ -กิจกรรมการวาดรูปร่างสามเหลี่ยมที่มีมุมชัดเจนแล้วสร้างเป็นรูปภาพใหม่

ตารางที่ 4 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
3.1 แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม	3.2.1 กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมบางสถานการณ์	<p>การค้นพบเรื่องการทำงานของสมองทำให้ทราบถึงความสำคัญของอารมณ์ว่าก่อนที่สมองจะเรียนรู้ได้ อารมณ์จะต้องมีลักษณะเป็นบวก เมื่อเกิดอารมณ์จะมีการหลั่งสารเคมีในสมอง และมีผลทางกายภาพต่อการเชื่อมต่อของเซลล์สมองและความสามารถในการเรียนรู้</p> <p>3.1 แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>3.1.1 แสดงอารมณ์ ความรู้สึก ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ อย่างเหมาะสม การค้นพบเรื่องการทำงานของสมองทำให้ทราบถึงความสำคัญของอารมณ์ว่าก่อนที่สมองจะเรียนรู้ได้ อารมณ์จะต้องมีลักษณะเป็นบวก เมื่อเกิดอารมณ์จะมีการหลั่งสารเคมีในสมอง และมีผลทางกายภาพต่อการเชื่อมต่อของเซลล์สมองและความสามารถในการเรียนรู้ ดังนั้น อารมณ์กับการเรียนรู้จึงเกี่ยวพันกัน การเรียนรู้ต้องอาศัยสภาพอารมณ์ที่ดี</p> <p>3.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น</p> <p>3.2.1 กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างอบอุ่น มีการตอบสนองที่ถูกต้อง และมีความผูกพันใกล้ชิดกับคนเลี้ยงจะมีความสามารถในการปรับตัวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา สามารถเข้ากับเด็กคนอื่นได้ดีและสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับความอบอุ่น</p>	<p>-แสดงบทบาทสมมติ</p> <p>-วาดภาพระบายสี หรือปั้นดินน้ำมันที่ตนเองชื่นชอบ</p>

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
3.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	3.2.2 แสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเอง	การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์จึงมีความสำคัญอย่างมากและควรเริ่มต้นพัฒนาตั้งแต่เด็กยังอยู่ในช่วงปฐมวัย และการพัฒนาอารมณ์ในเด็กปฐมวัยต้องพัฒนาการมองเห็นในทางบวก การรับรู้อารมณ์ของตนเอง และการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นหรือความเห็นอกเห็นใจ 3.2.2 แสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเองและผู้อื่น	

ตารางที่ 5 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
4.1 สนใจ มีความสุขและแสดงออกผ่านงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	4.1.1 สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ 4.1.2 สนใจ มีความสุขและแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี 4.1.3 สนใจ มีความสุขและแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี	เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์ ได้แสดงออกทางความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรมให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจ	-จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลง เช่น ให้เด็กเลียนแบบท่าทางของแมวท่าทางของนก เป็นต้น

ตารางที่ 6 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
5.1 ซื่อสัตย์สุจริต	5.1.1 ขออนุญาตหรือรอคอยเมื่อต้องการสิ่งของของผู้อื่นเมื่อมีผู้ชี้แนะ	การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ควรมุ่งให้เด็กเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองทางบวกมากกว่าการเห็นคุณค่าในตนเองสูงด้วยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงอาจทำให้บุคคลกลายเป็นคนที่ให้คุณค่าตนเองมากจนหลงตัวเองว่าดีกว่าผู้อื่น และวางตนเหนือกว่าผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลเสียมากกว่าผลดี ดังนั้น	-ฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอยด้วยการ นับ 1-10 เป็นต้น
5.2 มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน	5.2.1 แสดงความรักเพื่อนและมีเมตตา สัตว์เลี้ยง 5.2.2 ช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองควรส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเองทางบวก ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กรับรู้ถึงความสามารถของตนเองตามความเป็นจริงและเห็นคุณค่าตนเองในด้านที่เป็นคุณลักษณะสำคัญของความเป็นมนุษย์ เช่น มีความซื่อสัตย์ สามารถเข้าใจผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น	
5.3 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	5.3.1 แสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น	ไวโกทสกี(Vygotsky) นักจิตวิทยาสังคม วัฒนธรรม อธิบายถึงการเรียนรู้ทางสังคม จากการทำงาน การเล่น และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับกลุ่มเพื่อน และกับผู้ใหญ่ ระหว่างที่ทำกิจกรรมด้วยกันเด็กจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งด้านความคิดและการกระทำกับผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเมื่อแสดงออกแล้วไม่เป็นที่ยอมรับการเรียนรู้ทางสังคมจึงเกิดขึ้น รวมทั้งการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ ทำให้เด็กเกิดการแลกเปลี่ยนความคิด การยอมรับผู้อื่น การปรับปรุงตนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มโดยครูเป็นผู้คอยสนับสนุน	-วาดภาพสัตว์เลี้ยงที่ตนเองชอบ
5.4 มีความรับผิดชอบ	5.4.1 ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จเมื่อมีผู้ชี้แนะ		

ตารางที่ 7 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
6.1 ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	6.1.1 แต่งตัวได้ด้วยตนเอง 6.1.2 รับประทานอาหารด้วยตนเอง 6.1.3 ใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง	การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่ได้ฝึกควรได้เรียนรู้วิธีการดูแลและช่วยเหลือตนเองในด้านต่างๆ เช่น การดูแลตนเองในการรับประทานอาหาร การดูแลสุขอนามัย (การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย) การแต่งกาย การมีภาวะของใช้ส่วนตัว การดูแลตนเองเวลาเจ็บป่วย(ปิดปากเวลาไอ จาม ใช้ผ้าปิดปากปิดจมูกเวลาเจ็บป่วย) รวมถึงการดูแลความปลอดภัย คือ การรู้จักระวังป้องกัน แก้ปัญหาเมื่อตกอยู่ในภาวะที่ไม่ปลอดภัย เด็กควรได้เรียนรู้การป้องกันอุบัติเหตุ การระวังภัยจากคนแปลกหน้า การเดินทางด้วยยานพาหนะต่างๆ อย่างปลอดภัย การรัดเข็มขัดนิรภัย การว่ายน้ำ การเรียนรู้สัญญาณไฟจราจร การสังเกตและการดูแลตนเองเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเล่นกับวัสดุอุปกรณ์ หรือสัตว์เลี้ยงอย่างปลอดภัย ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อใช้สิ่งของที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย เช่น การเรียนรู้สารเคมีรอบๆตัว (ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน แป้ง ครีมบำรุงผิว ครีมกันแดด)	-เล่นเกมแต่งตัว ฉันทัน -การประกวด ขณะรับประทาน อาหาร -รณรงค์หลังจาก ออกจากห้องน้ำ ต้องล้างมือทุก ครั้ง -สังเกตการเก็บ ของเล่นหลังจาก การเล่น - ทำข้อตกลง ก่อนแล้วสังเกต พฤติกรรม -ให้ความรู้ก่อน แล้วสังเกต พฤติกรรม
6.2 มีวินัยในตนเอง	6.2.1 เก็บของเล่นของใช้เข้าที่เมื่อมีผู้ชี้แนะ 6.2.2 เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังได้ด้วยตนเอง		
6.3 ประหยัดและพอเพียง	6.3.1 ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและพอเพียงเมื่อมีผู้ชี้แนะ		

ตารางที่ 8 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
7.1 ดูแลรักษา ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	7.1.1 มีส่วนร่วมดูแล รักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเมื่อมีผู้ ชี้แนะ 7.1.2 ทิ้งขยะได้ถูกที่ 7.2.1 ปฏิบัติตนตาม มารยาทไทยด้วย ตนเอง	อรุณลักษณ์ ครูส่ง กล่าวว่า การพาเด็ก ออกไปนอกสถานที่ เป็นวิธีการอันหนึ่งที่ช่วย ผลักดันให้เด็กเข้ามาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม มีจุดมุ่งหมายเสริมความรู้ความเข้าใจที่เด็ก มีอยู่แล้วให้เข้มข้นขึ้น เปิดโอกาสให้เด็กมี ประสบการณ์จริง ครูต้องมีการวางแผน ล่วงหน้าทำความรู้จักกับสิ่งแวดล้อมให้ดี มีข้อสังเกตว่าการที่เด็กออกไปศึกษา นอก ห้องเรียนทำให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วได้รับ	-ทำความ สะอาด โรงเรียน
7.2 มีมารยาท ตามวัฒนธรรม ไทยและรักความ เป็นไทย	7.2.2 กล่าวคำ ขอบคุณและขอโทษ ด้วยตนเอง 7.2.3 หยุดยีนเมื่อได้ ยินเพลงชาติไทยและ เพลงสรรเสริญพระ บารมี	ประสบการณ์มากขึ้นเกิดทักษะและจดจำได้ นาน มารยาทของเด็กไทยเป็นส่วนหนึ่ง ที่ แสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามและแสดง ความเป็นระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ซึ่ง จะมีความแตกต่างกันในด้านความเป็นอยู่ โดยจะแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น การพูด การเดิน การแสดงความเคารพ รวมทั้งการรู้จักปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่าง เหมาะสม การอบรมสั่งสอนให้เกิด การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญอย่าง ยิ่ง ทำให้สถาบันต่างๆ ตระหนักถึงความ จำเป็นที่ต้องส่งเสริมและปลูกฝังมารยาท ไทยของเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับการ พัฒนาประเทศด้านอื่นๆ	-แนะนำถึงขยะ ในโรงเรียน -พุดมีหางเสียง -เมื่อดีใจให้ แทนความรู้สึก ขอบคุณ, เมื่อ เสียใจให้แทน ความรู้สึกขอ โทษ เป็นต้น -เมื่อได้ยิน เพลงชาติไทย ให้ยืนตรงไม่ว่า อยู่ที่ไหนก็ตาม

ตารางที่ 9 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
8.1 ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	8.1.1 เล่นและทำกิจกรรมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตนเอง 8.2.1 เล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 8.2.2 ยิ้ม ทักทายหรือพูดคุยกับผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคยได้ด้วยตนเอง	พฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ที่แสดงถึงความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน คือ แสดงความสนใจเด็กคนอื่น สามารถเล่นหรือทำงานกับเพื่อนโดยมีการวางแผน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันในกลุ่ม สร้างและเคารพกฎกติกาที่ตกลงไว้ร่วมกัน สามารถใช้คำพูด หรือแสดงลักษณะท่าทางเชิงบวก เพื่อนมาเล่นร่วมกันหรือเอาอกเอาใจเพื่อน เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอย่างสนใจและกระตือรือร้น รู้จักช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจเพื่อน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีสามารถต่อรอง ประนีประนอมหรือลดข้อขัดแย้งเมื่อมีปัญหาในกลุ่มเพื่อน	-จัดกิจกรรมที่หลากหลาย -รู้จักการรอคอย -รู้จักการรอคอย
8.2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	8.3.1 มีส่วนร่วมสร้างข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	แนวคิดของ Dewey อยู่บนฐานของปรัชญาการศึกษาสาขาประสบการณ์นิยม หรือปฏิบัตินิยม ต่อต้านการสอนให้เด็กท่องจำ แต่เชื่อว่าประสบการณ์ของเด็กจะเกิดขึ้นได้ต้องใช้ความคิด และลงมือปฏิบัติ	-เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
8.3 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	8.3.2 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้ด้วยตนเอง 8.3.3 ประนีประนอมแก้ไขปัญหาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	กิจกรรมต่างๆ ทดลองและค้นพบด้วยตนเอง ให้อิสระเด็กได้สำรวจ และเล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสนใจของเด็กเอง	-ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน -เริ่มรู้จักการเป็นผู้นำผู้ตามได้บางครั้ง

ตารางที่ 10 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษา สื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
9.1 สนทนาโต้ตอบ และเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ	9.1.1 ฟังผู้อื่นพูดจนจบและพูดโต้ตอบ สอดคล้องกับเรื่องที่ฟัง 9.1.2 เล่าเรื่องด้วยประโยคอย่างต่อเนื่อง 9.2.1 อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำ พร้อมทั้งชี้หรือกวาดตามองข้อความตามบรรทัด	ชำนาญ นิคาร์ตัน ได้แบ่งมารยาทออกเป็น 2 ประเภท คือ มารยาททางกายและมารยาททางวาจา ซึ่งมารยาททางกายแบ่งออกเป็น 7 ประการได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง การแสดงความเคารพ การเข้าพบผู้ใหญ่ การส่งและรับของจากผู้ใหญ่และการเฝ้าทูลละอองธุรีพระบาท ส่วนมารยาททางวาจาได้แก่ การระวัง การไม่กล่าววาจาเท็จ การสำรวจวาจา การไม่กล่าววาจาขู้งาน ไม่กล่าวคำหยาบคาย หรือไม่สุภาพ การแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี การกล่าวคำขอขอบคุณ ขอโทษ และลงท้ายคำพูดว่าครับ / ค่ะ	-สนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่อง เป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง -ฟังและปฏิบัติตามคำสั่งที่ต่อเนื่องได้ .-เปิดและทำทำอ่านหนังสือ -ขีดเขียนเป็นเส้นด้วยตัวหนังสือ (โดยไม่เน้นความถูกต้องและไม่ได้เกิดจากการฝึก) -เขียนภาพและสัญลักษณ์ได้
9.2 อ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ได้	9.2.2 เขียนคล้ายตัวอักษร		

ตารางที่ 11 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
10.1 มีความสามารถในการคิดรวบยอด	<p>10.1.1 บอกลักษณะและส่วนประกอบของสิ่งต่างๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส</p> <p>10.1.2 จับคู่และเปรียบเทียบความแตกต่าง หรือความเหมือนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบเพียงลักษณะเดียว</p> <p>10.1.3 จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ โดยใช้อย่างน้อยหนึ่งลักษณะเป็นเกณฑ์</p> <p>10.1.4 เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย 4 ลำดับ</p>	<p>พัชรี สวนแก้ว กล่าวถึงการรับรู้ว่า หมายถึงการได้สัมผัสประสาทสัมผัสทั้งห้า หรือหมายถึง กระบวนการที่เด็กนำเอาสิ่งที่ตนได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ชิม</p> <p>พัชรี สวนแก้ว กล่าวถึงการรับรู้ว่า หมายถึงการได้สัมผัสประสาทสัมผัสทั้งห้า หรือหมายถึง กระบวนการที่เด็กนำเอาสิ่งที่ตนได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ชิม ได้กลิ่น จากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัว เข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมายเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น</p> <p>การรับรู้ด้านต่างๆของเด็กปฐมวัยได้รับความสนใจและมีการศึกษากันมาก โดยเฉพาะด้านการรับรู้ทางสายตา เช่น ความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างของสิ่งของ หรือความเหมือนของสิ่งของซึ่งการรับรู้ของเด็กปฐมวัยเริ่มแตกต่างจากวัยทารก ความสามารถเพิ่มขึ้น เด็กสามารถรู้ความใกล้เคียงของรูปภาพที่อยู่ในรูปใหญ่ได้ดีขึ้น</p> <p>นิคม ทาแดง ให้ความเห็นว่าเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4-6 ปีมีความสนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติรอบข้างอยู่แล้ว จึงง่ายต่อการนำเด็กได้ประกอบกิจกรรมการสังเกต เปรียบเทียบ แยกประเภทของพืช สัตว์ แมลง และสิ่งของตามธรรมชาติต่างๆ</p>	<p>-บอกคุณสมบัติของสิ่งที่มองเห็นได้ 3 อย่าง</p> <p>- บอกรสของสิ่งที่ชิมได้ 3 รส</p> <p>-บอกเสียงที่ได้ยินได้ 3 เสียง</p> <p>-บอกกลิ่นของสิ่งที่ดมได้ 3 กลิ่น</p> <p>-บอกความรู้สึกของสิ่งที่สัมผัสได้ 3 อย่าง</p> <p>-จำแนกเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ได้ 4-5 ลักษณะ</p> <p>-จัดหมวดหมู่สิ่งต่างๆ</p> <p>-เรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้ 4-5 ลำดับ 4-5 ลำดับ</p> <p>-เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ 4-5 ลำดับ</p> <p>-บอก/แสดงตำแหน่ง “บน-ล่าง” ทิศทาง “เข้า-ออก” ได้</p>
10.2 มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล	<p>10.2.1 ระบุสาเหตุหรือผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ</p> <p>10.2.2 คาดเดา หรือคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นหรือมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูล</p>	<p>10.2 มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล</p>	

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
		<p>10.2.1 อธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำด้วยตนเอง Katz (1993) ครูสามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ผ่าน Project approach หรือที่เรียกกันในภาษาไทยว่า การสอนแบบโครงการซึ่งเป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึกเด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ สนทนา อภิปรายคิดริเริ่ม ตัดสินใจ ทำงานร่วมกับผู้อื่น และประเมินผลตนเอง</p> <p>การสอนแบบโครงการเป็นการเรียนรู้แบบสืบค้นข้อมูลอย่างลุ่มลึกในหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งโดยเด็กเป็นผู้ริเริ่มค้นหาคำตอบด้วยตนเองในประเด็นที่สนใจ และครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่ช่วยเด็กในการวางแผน การดำเนินการสำรวจสืบค้นเพื่อหาคำตอบ และสะท้อนการเรียนรู้ การเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นการเรียนที่ยึดความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ กระตุ้นให้เด็กตั้งคำถาม คิด วางแผน ศึกษาและลงมือทำการสืบค้นเพื่อหาคำตอบ ผ่านการทำงานร่วมกัน การสอนแบบโครงการเป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึกที่ใช้ระยะเวลาหลายสัปดาห์ หรือเป็นเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัยและความสนใจของเด็ก</p> <p>10.2.2 คาดคะเนสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น และมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูลอย่างมีเหตุผล</p> <p>10.3 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ</p>	<p>-บอก/แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ 2 ประเภท</p> <p>-บอกหรือแสดงค่าจำนวน 1-5</p>

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
10.3 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	10.3.1 ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้นลองถูก 10.3.2 ระบุปัญหาและแก้ปัญหาโดยลองผิด	10.3.1 ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น 10.3.2 ระบุปัญหาสร้างทางเลือกและเลือกวิธีแก้ปัญหา	

ตารางที่ 12 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
11.1 ทำงานศิลปะตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	11.1.1 สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองโดยมีการดัดแปลง 11.1.1 สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองโดยมีการดัดแปลงและแปลกใหม่จากเดิมหรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น	ทอแรนซ์ ให้ความเห็นว่าเด็กเป็นวัยที่มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์สูงที่สุด เด็กในวัยนี้เรียนรู้ทักษะที่จะวางแผนด้วยการเลียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็น และพยายามที่จะค้นหาความจริง เด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ห่างไกลกันได้ แม้จะไม่เข้าใจเหตุผลหรือความสัมพันธ์กันก็ตาม ความมั่นใจและความเชื่อมั่นจะพัฒนาได้มากหรือน้อย สามารถทำได้ด้วยการให้กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ	-สร้างผลงานตามความคิดของตนเองโดยมีรายละเอียด -วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเองได้ -เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้ -เล่านิทานหรือเรื่องราวตามจินตนาการได้
11.2 แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	11.2.1 เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายหรือแปลกใหม่	ทฤษฎีของอัลเบิร์ต แบนดูรา เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว คือ เมื่อเด็กเห็นในสิ่งต่างๆ ที่ไม่เคยเห็นไม่ว่าจะเป็นทีวี ในบ้าน หรือนอกบ้านสิ่งต่างๆ ที่เด็กเห็นนั้นล้วนมีการเคลื่อนไหวแสดงท่าทางต่างๆ แล้วเมื่อเด็กจะสังเกตสมองของเด็กจะมีการจดจำในสิ่งพวกนั้นแล้วนำมาทำตามหรือเรียกว่า “เลียนแบบ” จนเกิดเป็นการเคลื่อนไหวตามสิ่งต่างๆ	

ตารางที่ 13 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
12.1 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้	12.1.1 สนใจซักถามเกี่ยวกับสัญลักษณ์หรือตัวหนังสือที่พบเห็น 12.1.1 กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม	การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เป็นรูปแบบการเลี้ยงดูที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถในการจัดระเบียบตนเองและครูที่ใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการจัดระเบียบตนเองที่ดี รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เป็นการเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้อิสระแก่เด็กตามสมควร แต่ในขณะที่เดียวกันมีการกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก ให้เด็กปฏิบัติตามแนวทางหรือกฎกติกาที่วางไว้อย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็ก และสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ ให้ความรักความอบอุ่น มีการอบรมที่ชัดเจน และมีการสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์	-ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจได้นานอย่างมีความสุข -มีความสนใจหยิบ/เปิดหนังสือดูและอ่านภาพ -มีความสนใจขีดเขียนลากเส้นต่างๆ -ถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ -แสวงหาคำตอบ/ข้อสงสัยด้วยวิธีการซักถาม สืบค้น ทดลอง -เชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆ ใช้ในชีวิตประจำได้
12.2 มีความสามารถในการแสวงหาความรู้	12.2.1 ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆตามวิธีการของตนเอง 12.2.2 ใช้ประโยคคำถามว่า “ที่ไหน” “ทำไม” ในการค้นหาคำตอบ		

ตารางที่ 14 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 1 ร่างกาย เจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
1.1 น้ำหนักและ ส่วนสูงตามเกณฑ์	1.1.1 น้ำหนักและ ส่วนสูงตามเกณฑ์ ของกรมอนามัย	พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย หมายถึง การเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย การเจริญเติบโตนี้คือ การที่เด็กมีการ เปลี่ยนแปลงด้านน้ำหนักที่เพิ่มขึ้น ร่างกาย สูงขึ้น มีความกว้าง และความหนาของ ร่างกายเพิ่มขึ้น กล้ามเนื้อมีกำลังมากขึ้น ระบบประสาทต่างๆทำหน้าที่อย่างถูกต้อง ตามระบบ	-กิจกรรม เคลื่อนไหว ประกอบ เพลง เช่น เพลง แมงมุม เพลงแดง โม ฯลฯ
1.2 มีสุขภาพ อนามัยสุขนิสัย ที่ดี	1.2.1 รับประทานอาหาร ที่มี ประโยชน์ได้หลาย ชนิดและดื่มน้ำ สะอาดได้ด้วยตนเอง	การจัดประสบการณ์ด้านสุขอนามัย และความปลอดภัยมุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ เกี่ยวกับการเลือกรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ การทำความสะอาดร่างกายและ อวัยวะต่างๆ การเล่นเครื่องเล่นสนามอย่าง ถูกวิธี การล้างมือหลังจากเข้าห้องน้ำและ ก่อนรับประทานอาหาร การแปรงฟันหลัง รับประทานอาหาร การจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาสุขอนามัยและความปลอดภัย สำหรับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงความ ปลอดภัยของสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และเด็กควรได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครู และบุคลากรของโรงเรียนในด้านความ ปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับ ประสบการณ์ที่ดีในการเรียนรู้	-การละเล่น พื้นบ้าน เช่น เกม เสือกินวัว -การปั้นดินน้ำมัน ปั้นแป้งโด -กิจกรรม ประกอบอาหาร เช่น การคลึงแป้งเป็น ลูกกลมๆเพื่อทำ ขนมบัวลอย
	1.2.2 ล้างมือก่อน รับประทานอาหาร และหลังจากใช้ ห้องน้ำห้องส้วมด้วย ตนเอง		-กิจกรรม ประกอบอาหาร เช่น การคลึงแป้งเป็น ลูกกลมๆเพื่อทำ ขนมบัวลอย
	1.2.3 นอนพักผ่อน เป็นเวลา		-กิจกรรม กลางแจ้งเล่น สนาม เด็กเล่น
	1.2.4 ออกกำลังกาย เป็นเวลา		-ห้องดูการ์ตูนต่างๆ
1.3 รักษาความ ปลอดภัยของ ตนเอง และผู้อื่น	1.3.1 เล่น ทำ กิจกรรมและ ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่าง ปลอดภัย		

ตารางที่ 15 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
2.1 เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่ว ประสานสัมพันธ์ และทรงตัวได้	2.1.1 เดินต่อเท้า ถอยหลังเป็นเส้นตรงได้โดยไม่ต้องกางแขน	การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนา กล้ามเนื้อใหญ่และการประสานสัมพันธ์ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พัฒนา ความแข็งแรง การทรงตัว การยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้ กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้ เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม ปีนป่ายเล่นอิสระ เคลื่อนไหวร่างกายตาม จังหวะดนตรี	-การแข่งขันโยนลูกบอลลงตะกร้า -กิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลง เช่น เพลงนกกิ้งกิ้งโครง เพลงระบำชาวเกาะ เพลงเจ้ากบ ฯลฯ -ห้องดูอาร์ต่างๆ -เล่นฮูลาฮูป ตามบทเพลง
	2.1.2 กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เสียการทรงตัว		
	2.1.3 วิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้อย่างคล่องแคล่ว		
	2.1.4 รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้		
2.2 ใช้มือ-ตา ประสานสัมพันธ์กัน	2.2.1 ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งได้	การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พัฒนา ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่าง กล้ามเนื้อมือและระบบประสาทตาได้ อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน และวัสดุอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว	-กิจกรรมการตัดกระดาษตามเส้นโค้งได้ -กิจกรรมการวาดรูปสามเหลี่ยมที่มีมุมชัดเจนแล้วสร้างเป็นรูปภาพใหม่ -ห้องดูอาร์ต่างๆ
	2.2.2 เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้อย่างมีมุมชัดเจน		
	2.2.3 ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.25 เซนติเมตรได้		

ตารางที่ 16 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
3.1 แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม	3.1.1 แสดงอารมณ์ความรู้สึก ได้ สอดคล้องกับสถานการณ์ อย่างเหมาะสม	การค้นพบเรื่องการทำงานของสมอง ทำให้ทราบถึงความสำคัญของอารมณ์ว่า ก่อนที่สมองจะเรียนรู้ได้ อารมณ์จะต้องมีลักษณะเป็นบวก เมื่อเกิดอารมณ์จะมีการหลั่งสารเคมีในสมองและมีผลทางกายภาพต่อการเชื่อมต่อของเซลล์สมองและความสามารถในการเรียนรู้ ดังนั้น อารมณ์กับการเรียนรู้จึงเกี่ยวพันกัน การเรียนรู้ต้องอาศัยสภาพอารมณ์ที่ดี	-เกมนับเลขด้วยนิ้วมือ 1-10 -เพลงนี้คือมือ เพลงจำใจผลไม้ไทย -เกมละเล่นพื้นบ้านรีรีข้าวสาร -เล่นฮูลาฮูป ตามบทเพลง -ห้องดูอาร์ต่างๆ
3.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	3.2.1 กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ 3.2.2 แสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเองและผู้อื่น	เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างอบอุ่น มีการตอบสนองที่ถูกต้อง และมีความผูกพันใกล้ชิดกับคนเลี้ยงจะมีความสามารถในการปรับตัวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา สามารถเข้ากับเด็กอื่นได้ดีและสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับความอบอุ่น การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์จึงมีความสำคัญอย่างมาก และควรเริ่มต้นพัฒนาตั้งแต่เด็กยังอยู่ในช่วงปฐมวัยและการพัฒนาอารมณ์ในเด็กปฐมวัยต้องพัฒนาการมองตนเองในทางบวก การรับรู้อารมณ์ของตนเองและการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นหรือความเห็นอกเห็นใจ	-เล่นคำคล้องจอง “เอ๊ะเสมอ” -เรียนรู้กับครูดิว English พาเพลิน -ห้องดูอาร์ต่างๆ

ตารางที่ 17 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
4.1 สนใจ มี ความสุขและ แสดงออก ผ่าน งานศิลปะ ดนตรี และการ เคลื่อนไหว	4.1.1 สนใจ มี ความสุขและ แสดงออกผ่านงาน ศิลปะ	เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เด็กได้คิด สร้างสรรค์ ได้แสดงออกทางความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำ ทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรมให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจ	-ฝึกโยคะเบื้องต้น -ทำสลัดผลไม้ -ห้องดูอาร์ต่างๆ -เล่นฮูลาฮูป ตาม บทเพลง เคลื่อนไหวตาม จังหวะดนตรี -คำคล้องจองจำใจ ผลไม้ไทย -เพลงกำมือขึ้น แล้วหมุน -ห้องดูอาร์ต่างๆ
	4.1.2 สนใจ มี ความสุขและ แสดงออกผ่าน เสียงเพลง ดนตรี		
	4.1.3 สนใจ มี ความสุขและแสดง ท่าทาง/เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะและดนตรี		

ตารางที่ 18 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
5.1 ซื่อสัตย์ สุจริต	5.1.1 ขออนุญาต หรือรอคอยเมื่อต้องการสิ่งของของผู้อื่นด้วยตนเอง 5.1.2 แสดงความรักเพื่อน และมีเมตตาต่อสัตว์เลี้ยง	การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองควรมุ่งให้เด็กเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองทางบวก มากกว่าการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ด้วยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงอาจทำให้บุคคลกลายเป็นคนที่ให้คุณค่าตนเองมาก จนหลงตัวเองว่าดีกว่าผู้อื่น และวางตนเหนือกว่าผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลเสียมากกว่าผลดี ดังนั้นการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองควรส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเองทางบวก ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กรับรู้ถึงความสามารถของตนเองตามความเป็นจริงและเห็นคุณค่าตนเองในด้านที่เป็นคุณลักษณะสำคัญของความเป็นมนุษย์ เช่น มีความซื่อสัตย์ สามารถเข้าใจผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น	-การทำไข่เค็ม (การถนอมอาหาร) -การละเล่นพื้นบ้านมอญช้อนผ้า -ห้องดูอาร์ต่างๆ -เล่นฮูลาฮูป ตามบทเพลง
5.2 มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน	5.2.2 ช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นได้ด้วยตนเอง	ไวกอทสกี (Vygotsky) นักจิตวิทยาสังคม วัฒนธรรม อธิบายถึงการเรียนรู้ทางสังคมจากการทำงาน การเล่น และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับกลุ่มเพื่อน และกับผู้ใหญ่ ระหว่างที่ทำกิจกรรมด้วยกันเด็กจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งด้านความคิด และการกระทำกับผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเมื่อแสดงออกแล้วไม่เป็นที่ยอมรับ การเรียนรู้ทางสังคมจึงเกิดขึ้น รวมทั้งการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ ทำให้เด็กเกิดการแลกเปลี่ยนความคิด การยอมรับผู้อื่น การปรับปรุงตนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มโดยครูเป็นผู้คอยสนับสนุน	-เล่นนิทานคุณธรรม -เพลงนกกระจิบ -เกมละเล่นพื้นบ้านริรีข้าวสาร -ห้องดูอาร์ต่างๆ
5.3 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	5.3.1 แสดงสีหน้าและท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์		
5.4 มีความรับผิดชอบ	5.4.1 ทำงานที่ได้มอบหมาย จนสำเร็จด้วยตนเอง		

ตารางที่ 19 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
6.1 ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	6.1.1 แต่งตัวด้วยตนเองได้อย่างคล่องแคล่ว 6.1.2 รับประทานอาหารด้วยตนเองอย่างถูกวิธี 6.1.3 ใช้และทำความสะอาดหลังใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง	การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่ได้ฝึกควรได้เรียนรู้วิธีการดูแลและช่วยเหลือตนเองในด้านต่างๆ เช่น การดูแลตนเองในการรับประทานอาหาร การดูแลสุขอนามัย(การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย) การแต่งกาย การมีภาวะของใช้ส่วนตัว การดูแลตนเองเวลาเจ็บป่วย (ปิดปากเวลาไอ จาม ใช้ผ้าปิดปากปิดจมูกเวลาเจ็บป่วย) รวมถึงการดูแลความปลอดภัย คือ การรู้จักระวังป้องกัน แก้ปัญหาเมื่อตกอยู่ในภาวะที่ไม่ปลอดภัย เด็กควรได้เรียนรู้การป้องกันอุบัติเหตุ การระวังภัยจากคนแปลกหน้า การเดินทางด้วยยานพาหนะต่างๆอย่างปลอดภัย การรัดเข็มขัดนิรภัย การว่ายน้ำ การเรียนรู้สัญญาณไฟจราจร การสังเกตและการดูแลตนเองเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเล่นกับวัสดุอุปกรณ์ หรือสัตว์เลี้ยงอย่างปลอดภัย ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อใช้สิ่งของที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย เช่น การเรียนรู้สารเคมีรอบๆตัว (ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน แป้ง ครีมบำรุงผิว ครีมกันแดด)	-เคลื่อนไหวตามเพลง -เล่นกลางแจ้ง -สนามเด็กเล่น -เล่นโยนบอล -เล่นฮูลาฮูป ตามบทเพลง -ห้องดูอาร์ต่างๆ
6.2 มีวินัยในตนเอง	6.2.1 เก็บของเล่นของใช้เข้าที่ อย่างเรียนร้อยด้วยตนเอง ๖.๒.๒ เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังได้ด้วยตนเอง	ป้องกัน แก้ปัญหาเมื่อตกอยู่ในภาวะที่ไม่ปลอดภัย เด็กควรได้เรียนรู้การป้องกันอุบัติเหตุ การระวังภัยจากคนแปลกหน้า การเดินทางด้วยยานพาหนะต่างๆอย่างปลอดภัย การรัดเข็มขัดนิรภัย การว่ายน้ำ การเรียนรู้สัญญาณไฟจราจร การสังเกตและการดูแลตนเองเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเล่นกับวัสดุอุปกรณ์ หรือสัตว์เลี้ยงอย่างปลอดภัย ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อใช้สิ่งของที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย เช่น การเรียนรู้สารเคมีรอบๆตัว (ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน แป้ง ครีมบำรุงผิว ครีมกันแดด)	
6.3 ประหยัดและพอเพียง	6.3.1 ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและพอเพียงด้วยตนเอง	ป้องกัน แก้ปัญหาเมื่อตกอยู่ในภาวะที่ไม่ปลอดภัย เด็กควรได้เรียนรู้การป้องกันอุบัติเหตุ การระวังภัยจากคนแปลกหน้า การเดินทางด้วยยานพาหนะต่างๆอย่างปลอดภัย การรัดเข็มขัดนิรภัย การว่ายน้ำ การเรียนรู้สัญญาณไฟจราจร การสังเกตและการดูแลตนเองเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเล่นกับวัสดุอุปกรณ์ หรือสัตว์เลี้ยงอย่างปลอดภัย ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อใช้สิ่งของที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย เช่น การเรียนรู้สารเคมีรอบๆตัว (ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน แป้ง ครีมบำรุงผิว ครีมกันแดด)	

ตารางที่ 20 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
7.1 ดูแลรักษา ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	7.1.1 ดูแลรักษา ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมด้วย ตนเอง 7.1.2 ทิ้งขยะได้ถูกที่	การเรียนรู้แบบการใช้สิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งในการเรียนการสอนจะ ช่วย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการ เรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ รู้จักวิธีแก้ปัญหา และตัดสินใจ และช่วยให้ผู้เรียนมี ทศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย บาร์บารา กล่าวว่า การพาเด็กออกไป นอกสถานที่เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วย ผลักดันให้เด็กเข้ามาเกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อม มีจุดมุ่งหมายเสริมความรู้ ความเข้าใจที่เด็กมีอยู่แล้วให้เข้มข้นขึ้น เปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์จริง ครู ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าทำความรู้จัก กับสิ่งแวดล้อมให้ดี มีข้อสังเกตว่าการที่ เด็กออกไป ศึกษานอกห้องเรียนทำให้ เด็กเรียนรู้ได้เร็วได้รับประสบการณ์มาก ขึ้นเกิดทักษะและจดจำได้นาน	-เคลื่อนไหวนำผู้ตาม -เคลื่อนไหวดำเนินเท้า 1, 2, 3 -ทำอาหาร (แซนวิช) -เล่นฮูลาฮูปตามบทเพลง -ห้องดูอาร์ต่างๆ

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
7.2 มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทยและรักความเป็นไทย	7.2.1 ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้ตามกาลเทศะ 7.2.2 กล่าวคำขอบคุณและขอโทษด้วยตนเอง 7.2.3 ยืนตรงและร่วมร้องเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี	มารยาทของเด็กไทยเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามและแสดงความเป็นระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ซึ่งจะมี ความแตกต่างกันในด้านความเป็นอยู่ โดยจะแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น การพูด การเดิน การแสดงความเคารพรวมทั้งการรู้จักปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม การอบรมสั่งสอนให้เกิดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ทำให้สถาบันต่างๆตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมและปลูกฝังมารยาทไทยของเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ	-เพลงโมง โมง -เพลงนกกระเจิบ -เพลงรถตุ๊ก ตุ๊ก -ห้องดูอาร์ต่างๆ

ตารางที่ 21 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
8.1 ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	8.1.1 เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน	พฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ที่แสดงถึงความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน คือ แสดงความสนใจเด็กคนอื่นสามารถเล่นหรือทำงานกับเพื่อนโดยมีการวางแผน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กัน	-เล่นฮูลาฮูป -ตามบทเพลง -เพลงมดแดง -เพลงรถไฟ -ห้องดูอาร์ต่างๆ
8.2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	8.2.1 เล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างมีเป้าหมาย 8.2.2 ยิ้ม ทักทาย และพูดคุยกับผู้ใหญ่ และบุคคลที่คุ้นเคยได้เหมาะสมกับสถานการณ์	ในกลุ่ม สร้างและเคารพกฎกติกาที่ตกลงไว้ร่วมกัน สามารถใช้คำพูด หรือแสดงลักษณะท่าทางเชิงชวนเพื่อนมาเล่น ร่วมกันหรือเอาอกเอาใจเพื่อน เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอย่างสนใจและกระตือรือร้น รู้จักช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจเพื่อน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีสามารถต่อรอง ประนีประนอมหรือลดข้อขัดแย้งเมื่อมีปัญหาในกลุ่มเพื่อน	
8.3 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	8.3.1 มีส่วนร่วมสร้างข้อตกลงและปฏิบัติตนเองตามข้อตกลงด้วย 8.3.2 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 8.3.3 ประนีประนอมแก้ไข ปัญหาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงด้วยตนเอง	แนวคิดของ Dewey อยู่บนฐานของปรัชญาการศึกษาสาขาประสบการณ์นิยม หรือปฏิบัตินิยม ต่อต้านการสอนให้เด็กท่องจำ แต่เชื่อว่าประสบการณ์ของเด็กจะเกิดขึ้นได้ต้องใช้ความคิด และลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทดลองและค้นพบด้วยตนเอง ให้อิสระเด็กได้สำรวจ และเล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสนใจของเด็กเอง	-เคลื่อนไหวก่อนผู้นำ -ผู้ตาม -ทำอาหาร(ผักแปลงร่าง) -ห้องดูอาร์ต่างๆ

ตารางที่ 22 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษา สื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
9.1 สนทนา โต้ตอบและเล่า เรื่องให้ผู้อื่น เข้าใจ	9.1.1 ฟังผู้อื่นพูดจน จบและสนทนา โต้ตอบอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกับเรื่องที่ฟัง เชื่อมโยงกับเรื่องที่ฟัง 9.1.2 เล่าเป็น เรื่องราวต่อเนื่อง ได้ 9.2.1 อ่านภาพ	ชานาญ นิศารัตน์ ได้แบ่งมารยาท ออกเป็น 2 ประเภท คือ มารยาททาง กายและมารยาททางวาจา ซึ่งมารยาท ทางกายแบ่งออกเป็น 7 ประการได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง การแสดง ความเคารพ การเข้าพบผู้ใหญ่ การส่ง และรับของจากผู้ใหญ่และการเฝ้าทูล ละอองธุรีพระบาท ส่วนมารยาททาง วาจา ได้แก่ การระวัง การไม่กล่าว วาจาเท็จ การสำรวจวาจา การไม่ กล่าววาจาขู่ข่ม ไม่กล่าวคำหยาบคาย หรือไม่สุภาพ การการแสดงความ คิดเห็น การเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี การ กล่าวคำขอขอบคุณ ขอโทษ และลงท้าย คำพูดว่าครับ/ค่ะ	-ให้นักเรียนออกมา เล่าข่าวหรือ สิ่งที่ได้พบเจอมา -ให้นักเรียนร้อง เพลงพร้อมแสดง ท่าทางประกอบ -ห้องดูอาร์ต่างๆ -เล่นฮูลาฮูป ตามบท เพลง
9.2 อ่าน เขียน ภาพและ สัญลักษณ์ได้	สัญลักษณ์ คำด้วย การชี้หรือกวาดตา มองจุดเริ่มต้นและจุด จบของข้อความ 9.2.2 เขียนชื่อของ ตนเองตามแบบ เขียนข้อความด้วยวิธี ที่คิดขึ้นเอง		

ตารางที่ 23 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
10.1 มีความสามารถในการคิดรวบยอด	<p>10.1.1 บอกลักษณะส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆจากการสังเกต โดยใช้ประสาทสัมผัส</p> <p>10.1.2 จับคู่และเปรียบเทียบความแตกต่างและความเหมือนของสิ่งต่างๆ โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบ ๒ ลักษณะขึ้นไป</p> <p>10.1.3 จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่างๆโดยใช้ตั้งแต่ ๒ ลักษณะขึ้นไป เป็นเกณฑ์</p> <p>10.1.4 เรียงลำดับสิ่งของและเหตุการณ์อย่างน้อย 5 ลำดับ</p>	<p>พัชรี สวนแก้ว กล่าวถึงการรับรู้ ว่าหมายถึงการได้สัมผัสประสาทสัมผัสทั้งห้าหรือหมายถึง กระบวนการที่เด็กนำเอาสิ่งที่ตนได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ชิม ได้กลิ่น จากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัว เข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมายเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น</p> <p>การรับรู้ด้านต่างๆของเด็กปฐมวัยได้รับความสนใจและมีการศึกษากันมาก โดยเฉพาะด้านการรับรู้ทางสายตา เช่น ความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างของสิ่งของหรือความเหมือนของสิ่งของซึ่งการรับรู้ของเด็กปฐมวัยเริ่มแตกต่างจากวัยทารกความสามารถเพิ่มขึ้น เด็กสามารถรู้ความใกล้ ไกลของรูปภาพที่อยู่ในรูปใหญ่ได้ดีขึ้น ให้ความเห็นว่าเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-6 ปี มีความสนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติรอบข้างอยู่แล้ว จึงง่ายต่อการนำเด็กได้ประกอบกิจกรรมการสังเกต เปรียบเทียบ แยกประเภทของพืช สัตว์ แมลง และสิ่งของตามธรรมชาติต่างๆ</p>	<p>-เคลื่อนไหวตามบทเพลง</p> <p>-เกมละเล่น</p> <p>-พินบ้านเสือกินวัว</p> <p>-ฟังนิทานคุณธรรม</p> <p>-เล่นฮูลาฮูป ตามบทเพลง</p> <p>-ท่องคัวร์ต่างๆ</p>

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
10.2 มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล	<p>10.2.1 อธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำด้วยตนเอง</p> <p>10.2.2 คาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้น และมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูลอย่างมีเหตุผล</p>	<p>Katz (1993) ครูสามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ผ่าน Project approach หรือที่เรียกกันในภาษาไทยว่า การสอนแบบโครงการซึ่งเป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึกเด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ สนทนา อภิปราย</p> <p>คิดริเริ่ม ตัดสินใจ ทำงานร่วมกับผู้อื่น และประเมินผลตนเอง</p> <p>การสอนแบบโครงเป็นการเรียนรู้แบบสืบค้นข้อมูลอย่างลุ่มลึกในหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งโดยเด็กเป็นผู้ริเริ่มค้นหาคำตอบด้วยตนเองในประเด็นที่สนใจ และครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่ช่วยเด็กในการวางแผน</p>	<p>-เคลื่อนไหวนำ – ผู้ตาม</p> <p>-ทำน้ำผลไม้ปั่น</p> <p>-เล่นฮูลาฮูป ตามบทเพลง</p> <p>-ห้องดูอาร์ต่างๆ</p>
10.3 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	<p>10.3.1 ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น</p> <p>10.3.2 ระบุปัญหาสร้างทางเลือกและเลือกวิธีแก้ปัญหา</p>	<p>การดำเนินการสำรวจสืบค้นเพื่อหาคำตอบและสะท้อนการเรียนรู้</p> <p>การเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นการเรียนที่ยึดความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ กระตุ้นให้เด็กตั้งคำถาม คิด วางแผน ศึกษาและลงมือทำการสืบค้นเพื่อหาคำตอบ ผ่านการทำงานร่วมกัน การสอนแบบโครงการเป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึก ที่ใช้ระยะเวลาหลายสัปดาห์ หรือเป็นเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัยและความสนใจของเด็ก</p>	

ตารางที่ 24 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
11.1 ทำงานศิลปะตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	11.1.1 สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้ สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลงแปลกใหม่จากเดิม และมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น	ทอแรนซ์ ให้ความเห็นว่าเด็กเป็นวัยที่มี จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์สูงสุด เด็กในวัยนี้เรียนรู้ทักษะที่จะวางแผนด้วยการเลียนแบบ บทบาทของผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้ อยากเห็น และพยายามที่จะค้นหาความจริง เด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ห่างไกลกันได้ แม้จะไม่เข้าใจเหตุผลหรือความสัมพันธ์ก็ตาม ความมั่นใจและความเชื่อมั่นจะพัฒนาได้มากหรือน้อย สามารถทำได้ด้วยการให้กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ	-เคลื่อนไหวตามบทเพลง -กระโดดตบ -เดินเสต็ปเท้า 1, 2, 3 -ร้องเพลงที่เคยร้องมาแล้วพร้อมทำทางประกอบ
11.2 แสดงท่าทาง / เคลื่อนไหวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	11.2.1 เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้ สึกของตนเองอย่างหลากหลายและแปลกใหม่	ทฤษฎีของอัลเบิร์ต แบนดูรา เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว คือ เมื่อเด็กเห็นในสิ่งต่างๆ ที่ไม่เคยเห็นไม่ว่าจะเป็นในทีวี ในบ้าน หรือว่านอกบ้านสิ่งต่างๆ ที่เด็กเห็นนั้นล้วนมีการเคลื่อนไหวแสดงท่าทางต่างๆ แล้วเมื่อเด็กจะสังเกตสมองของเด็กจะมีการจดจำในสิ่งพวกนั้นแล้วนำมาทำตามหรือเรียกว่า “เลียนแบบ” จนเกิดเป็นการเคลื่อนไหวตามสิ่งต่างๆ	-เล่นฮูลาฮูป ตามบทเพลง

ตารางที่ 25 ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กิจกรรม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี มาตรฐานที่ 12 เจตคติที่ดี ต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ / เรื่อง	สภาพที่พึงประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรม
12.1 มีเจตคติที่ดี ต่อการเรียนรู้	12.1.1 สนใจหยิบ หนังสือมาอ่านและ เขียนสื่อความคิดด้วย ตนเองเป็นประจำ อย่างต่อเนื่อง 12.1.2 กระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรม ตั้งแต่ต้นจนจบ	การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เป็น รูปแบบการเลี้ยงดูที่มีความสัมพันธ์กับ การพัฒนาความสามารถในการจัด ระเบียบตนเองและครูที่ใช้รูปแบบการ อบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริม ให้เด็กมีการจัดระเบียบตนเองที่ดี รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ เป็นการ เลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้อิสระแก่เด็กตามสมควร แต่ในขณะเดียวกันมีการกำหนดขอบเขต พฤติกรรมของเด็ก ให้เด็กปฏิบัติตาม แนวทางหรือกฎกติกาที่วางไว้อย่างมี เหตุผล เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็กและ สนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ให้ความรักความอบอุ่น มีการ อบรมที่ชัดเจน และมีการสื่อสารในเชิง สร้างสรรค์	-เคลื่อนไหว -ผู้นำ ผู้ตาม -เล่นฮูลาฮูป ตาม บทเพลง -เพลงโมง โมง โมง -เพลงนกกระจิบ
12.2 มีความ สามารถในการ แสวงหาความรู้	12.2.1 ค้นหาคำตอบ ของข้อสงสัยต่างๆ โดยใช้วิธีการที่ หลากหลายด้วย ตนเอง 12.2.2 ใช้ประโยค คำถามว่า“เมื่อไร” “อย่างไร” ในการ ค้นหาคำตอบ		